

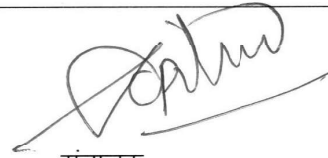
वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाजविज्ञान संस्था, नागपूर		
आर्थिक कामकाज विषयक समित्या २०१९-२०		
आर्थिक बाबी प्रमुख -		
समितीचे नाव	अनु क्र.	समिती प्रमुख व सदस्याचे नावे
खरेदी समिती	१	मा. संचालक
	२	डॉ. म. अ. सिद्धी विभागप्रमुख पर्शियन
	३	डॉ. अनुराधा निसळ, विभागप्रमुख गृहअर्थशास्त्र
	४	डॉ. मिली बेबी विभागप्रमुख मानसशास्त्र
	५	डॉ. अ. व. तलमले
	६	डॉ. अ. चि. बनकर
	७	प्रा. संभाजी वि. पाटील
	८	प्रा. श्रीमती अ.र.जळमकर, समन्वयक कनिष्ठ महाविद्यालय
	९	प्रबंधक
	१०	अधिक्षक/मुख्य लिपीक
	११	भांडारपाल
	१२	लेखा १
वरिल विभागाव्यतिरिक्त इतर विभागाची खरेदी असल्यास संबंधित विभागप्रमुख खरेदी समितीचे सदस्य असतील. बैठकीस २/३ सदस्य उपस्थित असणे अनिवार्य आहे. विभागप्रमुखांच्या अनुपस्थित विभागातील अन्य सेवाजेष्ठ प्राध्यापक बैठकीस उपस्थित राहातील.		

संचालक

वसंतराव नाईक शासकीय कला
व समाजविज्ञान संस्था, नागपूर.

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाजविज्ञान संस्था, नागपूर		
आर्थिक कामकाज विषयक समित्या 2019-20		
अनु क्र.	समितीचे नाव	समिती प्रमुख व सदस्याचे नावे
1	विद्यापीठ अनुदान आयोग, PFMS व संशोधन अनुदान समिती	डॉ. क. रा. सिंगेल समिती प्रमुख
		डॉ. श्रीमती सु. ल. दामोदरे
		प्रा. सं. वि. पाटील
2	जिल्हा नियोजन समिती/बांधकाम नियोजन समिती	डॉ. शै. श. बनसोडे समिती प्रमुख
		डॉ. रा. पा. शिंदे
		डॉ. सु. ब. मोरे
		प्रा. सतिश राठोड
3	योजना अनुदान समिती	डॉ. म. अ. सिद्धीकी समिती प्रमुख
		डॉ. अ. व. तलमले
		प्रा. सं. रु. मसराम
4	योजनेत्तर अनुदान समिती	डॉ. अ. चि. बनकर समिती प्रमुख
		प्रा. सु. बा. मोरे
		प्रबंधक
5	राष्ट्रीय उच्चतर शिक्षा अनुसंधान (RUSA) समिती	डॉ. अ. व. तलमले समिती प्रमुख
		डॉ. श्रीमती मिली बेबी
		प्रा. सं. रु. मसराम
6	स्वीय प्रपंजी खाते (PLA) समिती, प्रात्याक्षिक परिक्षा अग्रिम समिती	डॉ. साधना शिलेदार समिती प्रमुख
		डॉ. श्रीमती मा. आ. मारडीकर
		डॉ. श्रीमती मिली बेबी
		डॉ. श्रीमती सा. सु. पाटील
		डॉ. कपिल सिंगेल मार्गदर्शक
		प्रबंधक
		लेखा 1

संचालक
वसंतराव नाईक शासकीय कला
व समाजविज्ञान संस्था, नागपूर

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाज विज्ञान संस्था, नागपूर.

आर्थिक कामकाज विषयक समिती 2020-2021

समितीचे नाव	अ.क्र.	समिती प्रमुख व सदस्यांचे नाव
मा. शिक्षण संचालक उच्च शिक्षण म. रा. पुणे- 1 यांचे कडून प्राप्त अनुदान खरेदी समिती	1	संचालक
	2.	डॉ. पी. के. लाखे, सचिव
	3.	डॉ. म. अ. सिद्धिकी विभाग प्रमुख पर्शियन
	4.	डॉ. अनुराधा निसळ, विभाग प्रमुख गृहअर्थशास्त्र
	5.	डॉ. मिली बेबी, विभाग प्रमुख मानसशास्त्र
	6.	डॉ. अविनाश तलमले
	7.	डॉ. अ. सी. बनकर
	8.	प्रा. संभाजी पाटील
	9.	श्रीमती अ. र. जळमकर, समन्वयक कनिष्ठ महाविद्यालय
	10.	प्रबंधक
	11.	अधिक्षक/मुख्य लिपीक
	12.	भांडारपाल
	13.	लेखा- 1
वरील विभागा व्यतिरिक्त इतर विभागाची खरेदी असल्यास संबंधित विभागप्रमुख खरेदी समितीचे सदस्य असतील. बैठकीस 2/3 सदस्य उपस्थित असणे अनिवार्य आहे. विभाग प्रमुखांच्या अनुपस्थितीत विभागातील अन्य सेवाजेष्ठ प्राध्यापक बैठकीस उपस्थित राहतील.		

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाज विज्ञान संस्था, नागपूर.

आर्थिक कामकाज विषयक समिती 2020-2021

अ.क्र.	समितीचे नाव	समिती प्रमुख व सदस्यांचे नाव	
1.	विद्यापीठ अनुदान आयोग पीएफएमएस व संशोधन अनुदान समिती	डॉ. कपील आर. सिंघेल	समिती प्रमुख
		डॉ. श्रीमती सु. ल. दामोदरे	सदस्य
		प्रा. स. वि. पाटील	सदस्य
2.	जिल्हा नियोजन समिती / बांधकाम नियोजन समिती	डॉ. शैलेश श. बनसोडे	समिती प्रमुख
		डॉ. रा. पा. शिंदे	सदस्य
		डॉ. सु. ब. मोरे	सदस्य
		प्रा. सतिश राठोड	सदस्य
3.	योजना अनुदान समिती	डॉ. एम. ए. सिद्धीकी	समिती प्रमुख
		डॉ. अ. व. तलमले	सदस्य
		प्रा. सं. रु. मसराम	सदस्य
4.	योजनेत्तर अनुदान समिती	डॉ. अ. सी. बनकर	समिती प्रमुख
		डॉ. बी. आर. मस्के	सदस्य
		प्रबंधक	सदस्य
5.	राष्ट्रीय उच्चस्तर शिक्षा अनुसंधान (RUSA) समिती	डॉ. अ. व. तलमले	समिती प्रमुख
		डॉ. मिली बेबी,	सदस्य
		प्रा. सं. रु. मसराम	सदस्य
		प्रा. अभिजित मेंढे	सदस्य
6.	स्विय प्रपंची खाते (PLA) समिती प्रात्याक्षिक परीक्षा अग्रिम समिती	डॉ. मारडकर	समिती प्रमुख
		डॉ. साधना शिलेदार	सदस्य
		डॉ. छाया पाटील	सदस्य
		डॉ. सिमा मालेवार	सदस्य
		प्रबंधक	सदस्य
		लेखा- 1	सदस्य

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाज विज्ञान संस्था, नागपूर.

आर्थिक कामकाज विषयक समिती 2021-2022

समितीचे नाव	अ.क्र.	समिती प्रमुख व सदस्यांचे नाव
मा. शिक्षण संचालक उच्च शिक्षण म. रा. पुणे- 1 यांचे कडून प्राप्त अनुदान खरेदी समिती	1	संचालक डॉ. सुजाता व्यास
	2.	डॉ. पी. के. लाखे, सचिव
	3.	डॉ. म. अ. सिद्धिकी विभाग प्रमुख पर्शियन
	4.	डॉ. अनुराधा निसळ, विभाग प्रमुख गृहअर्थशास्त्र
	5.	डॉ. मिली बेबी, विभाग प्रमुख मानसशास्त्र
	6.	डॉ. अविनाश तलमले
	7.	डॉ. अ. सी. बनकर
	8.	प्रा. संभाजी पाटील
	9.	श्रीमती के. पी. नागपूर, अ. र. जळमकर, समन्वयक कनिष्ठ महा.
	10.	प्रबंधक
	11.	अधिक्षक/मुख्य लिपीक
	12.	भांडारपाल
	13.	लेखा- 1
वरील विभागा व्यतिरिक्त इतर विभागाची खरेदी असल्यास संबंधित विभागप्रमुख खरेदी समितीचे सदस्य असतील. बैठकीस 2/3 सदस्य उपस्थित असणे अनिवार्य आहे. विभाग प्रमुखांच्या अनुपस्थितीत विभागातील अन्य सेवाजेष्ठ प्राध्यापक बैठकीस उपस्थित राहतील.		

DIRECTOR
Vasant Rao Naik Govt. Instt.
of Arts and Social Sciences
NAGPUR.

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाज विज्ञान संस्था, नागपूर.

आर्थिक कामकाज विषयक समिती 2021-2022

अ.क्र.	समितीचे नाव	समिती प्रमुख व सदस्यांचे नाव	
1.	विद्यापीठ अनुदान आयोग पीएफएमएस व संशोधन अनुदान समिती	डॉ. कपील आर. सिंघेल	समिती प्रमुख
		डॉ. श्रीमती सु. ल. दामोदरे	सदस्य
		प्रा. स. वि. पाटील	सदस्य
2.	जिल्हा नियोजन समिती / बांधकाम नियोजन समिती	डॉ. अ. सी. बनकर	समिती प्रमुख
		डॉ. अविनाश तलमले	सदस्य
		डॉ. सु. ब. मोरे	सदस्य
		प्रा. सतिश राठोड	सदस्य
3.	State Plan योजना अनुदान समिती	डॉ. एम. ए. सिद्धिकी	समिती प्रमुख
		डॉ. अ. व. तलमले	सदस्य
		प्रा. सं. रु. मसराम	सदस्य
4.	Non - Plan योजनेतर अनुदान समिती	डॉ. अ. सी. बनकर	समिती प्रमुख
		डॉ. बी. आर. मस्के	सदस्य
		प्रबंधक	सदस्य
5.	राष्ट्रीय उच्चस्तर शिक्षा अनुसंधान (RUSA) समिती	डॉ. अ. व. तलमले	समिती प्रमुख
		डॉ. हरिश तापडीया	सदस्य
		डॉ. मिली बेबी	सदस्य
6.	स्विय प्रपंची खाते (PLA) समिती प्रात्याक्षिक परीक्षा अग्रिम समिती	डॉ. मारडकर	समिती प्रमुख
		डॉ. साधना शिलेदार	सदस्य
		डॉ. डी. जी. सोनटक्के	सदस्य
		डॉ. सिमा मालेवार	सदस्य
		प्रबंधक	सदस्य
		लेखा- 1	सदस्य

DIRECTOR
 Vasant Rao Naik Govt. Instt.
 of Arts and Social Sciences
 NAGPUR.

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाज विज्ञान संस्था, नागपूर.

आर्थिक कामकाज विषयक समिती 2022-2023

समितीचे नाव	अ.क्र.	समिती प्रमुख व सदस्यांचे नाव
मा. शिक्षण संचालक उच्च शिक्षण म. रा. पुणे- 1 यांचे कडून प्राप्त अनुदान खरेदी समिती	1.	संचालक डॉ. साधना शिलेदार
	2.	डॉ. पी. के. लाखे, सचिव
	3.	डॉ. म. अ. सिद्धिकी विभाग प्रमुख परिशियन
	4.	डॉ. अनुराधा निसळ, विभाग प्रमुख गृह अर्थशास्त्र
	5.	डॉ. मिली बेबी, विभाग प्रमुख मानसशास्त्र
	6.	डॉ. अविनाश तलमले
	7.	डॉ. अ. सी. बनकर
	8.	प्रा. संभाजी पाटील
	9.	श्रीमती के. पी. नागपूरे, समन्वयक कनिष्ठ महा.
	10.	प्रबंधक
	11.	अधिक्षक/मुख्य लिपीक
	12.	भांडारपाल
	13.	लेखा- 1

वरील विभागा व्यतिरिक्त इतर विभागाची खरेदी असल्यास संबंधित विभागप्रमुख खरेदी समितीचे सदस्य असतील. बैठकीस 2/3 सदस्य उपस्थित असणे अनिवार्य आहे. विभाग प्रमुखांच्या अनुपस्थितीत विभागातील अन्य सेवाजेष्ठ प्राध्यापक बैठकीस उपस्थित राहतील.

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाज विज्ञान संस्था, नागपूर.

आर्थिक कामकाज विषयक समिती 2022-2023

अ.क्र.	समितीचे नाव	समिती प्रमुख व सदस्यांचे नाव	
1.	विद्यापीठ अनुदान आयोग पीएफएमएस व संशोधन अनुदान समिती	1 डॉ. कपोल आर. सिंघेल	समिती प्रमुख
		2 डॉ. श्रीमती सु. ल. दामोदरे	सदस्य
		3 प्रा. संभाजी वि. पाटील	सदस्य
2.	जिल्हा नियोजन समिती / बांधकाम नियोजन समिती	1 डॉ. अविनाश तलमले	समिती प्रमुख
		2 डॉ. अ. सी. बनकर	सदस्य
		3 डॉ. सु. ब. मोरे	सदस्य
		4 प्रा. सतिश राठोड	सदस्य
3.	State Plan योजना अनुदान समिती तसेच Non - Plan	1 डॉ. अ. व. तलमले	समिती प्रमुख
		2 प्रा. सं. रु. मसराम	सदस्य
		3 डॉ. अ. सी. बनकर	सदस्य
4.	योजनेतर अनुदान समिती	4 डॉ. बी. आर. मस्के	सदस्य
		5 प्रबंधक	सदस्य
5.	राष्ट्रीय उच्चस्तर शिक्षा अनुसंधान (RUSA) समिती	1 डॉ. अ. व. तलमले	समिती प्रमुख
		2 डॉ. संभाजी पाटील	सदस्य
		3 डॉ. मिली बेबी	सदस्य
6.	स्वयं प्रपंची खाते (PLA) समिती प्रात्याक्षिक परीक्षा अग्रिम समिती	1 डॉ. राजेसाहेब मारडकर	समिती प्रमुख
		2 डॉ. अनुराधा निसळ	सदस्य
		3 डॉ. डॉ. जी. सोनटक्के	सदस्य
		4 डॉ. सिमा मालेवार	सदस्य
		5 प्रबंधक	सदस्य
		6 लेखा- 1	सदस्य

(B) परीक्षा विषयक समित्या: समन्वयक- डॉ. सुषमा काटे

विद्यापीठ परीक्षा	डॉ. गोविंद राठोड, डॉ. विशाखा कांबळे
महाविद्यालयीन परीक्षा BA-I	डॉ. उध्दव कांबळे, डॉ. हरिष तापडिया
BA-II	डॉ. प्रमिला भुजाडे, डॉ. सिमा मालेवार
BA-III	डॉ. गौतम धुळधुळे, डॉ. शेख इमरान
MA-I	डॉ. सुधीर मोरे, डॉ. देविदास गाडेकर
MA-II	डॉ. बुद्धरत्न लिहीतकर, डॉ. संजय कानिंदे
घटक चाचणी व सराव	डॉ. नुसरत मिन्, श्रीमती स्मिता बैतुले
प्रात्यक्षिक	डॉ. अश्विन जैस्वाल, संबंधित विभागप्रमुख
गुण (UPLOADING)	डॉ. पल्लवी कर्वे, डॉ. संदीप मसराम
निकाल विश्लेषण	डॉ. सुजाता दामके, डॉ. राहुल बावगे
स्पर्धा परीक्षा	डॉ. आशिष शेंडे

(C) अर्थविषयक समित्या: समन्वयक- डॉ. प्रमोद लाखे

खरेदी	डॉ. संभाजी पाटील, डॉ. अनिल बनकर, डॉ. किरण नागपुरे, डॉ. अविनाश तलमले, डॉ. अनुराधा निसळ, डॉ. प्रमोद लाखे, डॉ. राजेसाहेब मारडकर (प्रबंधक, अधीक्षक, मुख्यलिपिक, भांडार/लेखा लिपिक)
U.G.C.	डॉ. कपील सिंगेल, डॉ. शेखर विसपुते
RUSA	डॉ. अविनाश तलमले, डॉ. संभाजी पाटील
D.P.C / P.W.D.	डॉ. अविनाश तलमले, डॉ. अनिल बनकर
Plan and Non Plan	डॉ. संभाजी पाटील, डॉ. अनुराधा निसळ
PLA	डॉ. राजेसाहेब मारडकर, डॉ. संभाजी पाटील
लेखापरीक्षण	डॉ. राजेसाहेब मारडकर, डॉ. संभाजी पाटील
वेतन व अन्य संबंधित कार्य	डॉ. मनोहर कुंभारे, श्री. अजय बोरसे, डॉ. पल्लवी कर्वे,
आयकर व अन्य संबंधित कार्य	डॉ. मनोहर कुंभारे, डॉ. गौतम धुळधुळे, डॉ. अरुण पवार

(D) तंत्रविषयक समित्या: समन्वयक- डॉ. अविनाश तलमले

CCTV	डॉ. सुधीर मोरे, डॉ. शेख इमरान
Biometrics	डॉ. अविनाश तलमले
Computer, Printer, Xerox Machines	डॉ. बुद्धरत्न लिहीतकर, डॉ. शेख इमरान
Projectors	डॉ. पल्लवी कर्वे

महाराष्ट्र शासन

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाजविज्ञान संस्था,
रिझर्व बँक चौक, पं. नेहरु मार्ग, नागपूर ४४०००१.

WebSit: www.vngiassnagpur.org

Email: directorvngiass@rediffmail.com

दूरध्वनी (कार्या) ०७१२-२५६५६५८

फॅक्स क्रमांक ०७१२ - २५२३२८८

(प्रा. कक्ष) ०७१२-२५६२२६१

दिनांक 20.09.2021

प्राध्यापक परिषद सूचना

21

संस्थेतील सर्व प्राध्यापक यांना सूचित करण्यात येते की, दिनांक 20.09.2021 रोजी स्वातंत्र्य भवनात दुपारी 2.00 वाजता प्राध्यापक परिषदेची सभा आयोजित करण्यात आलेली आहे. तरी सर्व प्राध्यापकांनी सभेस उपस्थित राहणे अनिवार्य आहे.

सभेचे विषय

- 1 11 व 12 वी चा निकाल
- 2 विद्यापीठ परीक्षा आढावा
- 3 प्रवेश विषयक माहिती
- 4 शैक्षणिक उपक्रम
- 5 ए.क्यु.ए.आर. अहवाल
- 6 संचालकांच्या संमतीने वेळेवर उपस्थित होणारे विषय

संचालक

वसंतराव नाईक शासकीय कला
व समाजविज्ञान संस्था, नागपूर.

टिप- महाविद्यालय प्रवेश समितीत 2021-22 मध्ये व्यस्त असणाऱ्या प्राध्यापकांनी सभेनंतर सभेत चर्चिल्या गेलेल्या विषयांची माहिती घेवून उपस्थिती पत्रकात स्वाक्षरी करावी.

21/09/2021 चर ह्यापक परिबदेच्या मनेचा
उपास्थि अहवाल

(वर्ग -1 व वर्ग 2) संचालक / वरिष्ठ/ कनिष्ठ अधिव्याख्याता तसेच शिक्षकेतर
कर्मचारी यांची यादी.

अ.क्र.	विषय	अध्यापकांचे नाव	स्वाक्षरी
1	संचालक	डॉ. सुजाता व्यास	
2	इंग्रजी	डॉ. के. आर. सिंगेल	
3		डॉ. श्री. सोमनाथ ब. बरुरे	
4		डॉ. ह. गो. तापडीया	
5		श्री. गोविंद राठोड	
6		श्री. शेखर विसपुते	
7	मराठी	डॉ. विशाखा कांबळे	
8		डॉ. सुधीर मोरे	
9		श्री. उत्तमेश्वर झा. सुरवसे	
10	उर्दू	श्री. समाधान सातव	
11		डॉ. फिरोज हैदरी	
12		डॉ. शेख इमरान शेख मस्तान	
13	पश्चिम	डॉ. श्रीमती नुसरत मिनू	
14		डॉ. एम. ए. सिद्धिकी	
15	संस्कृत	श्री. अरुण पवार	
16		डॉ. श्रीमती पल्लवी व्ही. कर्वे	
17	पाली	श्री. संभाजी व्ही. पाटील	
18		डॉ. मनोहर तु. कुभारे	
19	भूगोल	डॉ. मेघा सावरकर	
20		डॉ. सिमा मालेवार	
21		डॉ. सुजाता दामके	
22		डॉ. श्रीमती सुषमा दामोदरे	
23		डॉ. अविनाश तलमले	
24	हिंदी	डॉ. संदीप मसराम	
25		डॉ. रेणु बाली	
26	समाजशास्त्र	डॉ. प्रमिला भुजाडे	
27	अर्थशास्त्र	डॉ. प्रमोद के. लाखे	
28		श्री. गौतम धुळधुळ	
29	तत्त्वज्ञान	डॉ. राजेसाहेब दा. मारडकर	
30		डॉ. रिना बावनकुळे	
31		श्रीमती स्मिता बैतुले	
32		डॉ. उध्दव कांबळे	
33		डॉ. राजल बावगे	

34	राज्यशास्त्र	डॉ. अजित चुनारकर	
35		डॉ. स. ना. कांनिदे	
36		डॉ. अ. चि. बनकर	
37		डॉ. मिली बेबी	
38	मानसशास्त्र	डॉ. शफिक खान युसूफ खान पठाण	
39		श्री. अश्विन राधेश्याम जैस्वाल	
40		डॉ. अनुराधा निसळ	
41	गृहअर्थशास्त्र	डॉ. अद्विता अ. देशमुख	
42		डॉ. श्रीमती साधना पाटील	
43		डॉ. संध्या देवळे	
44		डॉ. अपर्णा अनिहोत्री	
45	संगीत	डॉ. साधना शिलेदार	
46		श्री. बुध्दभूषण एस. लिहितकर	
47		डॉ. बी. आर मस्के	
48	इतिहास	श्री. देविदास गाडेकर	
49		श्री. सतिश राठोड	
50	प्राचिन इतिहास	डॉ. आशिष शेंडे	
51	शि. शि. सं	डॉ. डि. जी. सोनटक्के	
52	शि. शि. सं	डॉ. छाया पाटील	
कनिष्ठ अधिव्याख्याता वर्ग 2			
अ.क्र.	विषय	अधिव्याख्यात्यांचे नाव	
1	इंग्रजी	श्रीमती सु. अ. बडकस	doing paper assessment XII Board Exam
2	मराठी	श्री. व्ही. एम. पवार	प्रतिनियुक्ती नांदेड
3	भूगोल	श्री. ए. एम. बोरसे	
4	समाजशास्त्र	श्रीमती के. पी. नागपुरे	
5	अर्थशास्त्र	श्रीमती ऐ. आर. जळमकर	
6	तर्कशास्त्र	श्री. ज्ञा. रा. शहाकार	
7	हिंदी	श्रीमती कुंदा काळवांडे	

वर्ग 3 कर्मचारी			
अ.क्र.	पद	नाव	स्वाक्षरी
1	अधिक्षक	श्री. नंदकिशोर वा. हिवसे	
2	अधिक्षक	श्रीमती सुहासिनी ठाकरे	प्रतिनियुक्ती सहसंचालक नागपूर.
2	मुख्य लिपीक	श्री. भूषण अ. मंजुळे	
3	सहा. ग्रंथपाल	डॉ. मंदा पाटील	
4	वरिष्ठ लिपीक	श्रीमती वनमाला कापसे	
5	कनिष्ठ लिपीक	श्री. संदीप राऊत	
6	कनिष्ठ लिपीक	श्री. जितेंद्र मं. परतेकी	
7	कनिष्ठ लिपीक	श्री. उमाकांत महाजन	
8	संगीत सहाय्यक	श्री. सतीश कदम	
9	संगीत सहाय्यक	श्री. प्रशांत पोपटकर	
10	वाद्यवादक	श्री. प्रदीप पिल्ले	
11	वाद्यवादक	श्री. गो. वा. भांदककर	

वर्ग- 4 कर्मचाऱ्यांची यादी

अ.क्र.	पद	नाव	स्वाक्षरी
1	ग्रं. परिचर	श्री. अरविंद मांडवकर	
2	ग्रं. परिचर	श्री. प्रकाश वानखेडे	
3	ग्रं. परिचर	श्रीमती कामीनी ऊकरे	
4	ग्रं. परिचर	श्री. विलास जावळे	
5	ग्रं. परिचर	श्री. अतुल पां. राऊत	
6	शिपाई	श्री. रणजीत मोहबे	
7	शिपाई	श्री. मनोज वरखडे	
8	शिपाई	श्री. आनंदमणी आर्य	
9	शिपाई	श्रीम. शशिकला दंडारे	
10	शिपाई	श्री. ईश्वर जांगडे	
12	शिपाई	श्री. उमेश जवादे	प्रतिनियुक्ती सहसंचालक नागपूर.
13	शिपाई	श्री. उध्दव तितरे	

महाराष्ट्र शासन

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाजविज्ञान संस्था,
रिझर्व्ह बँक चौक, पं. नेहरु मार्ग, नागपूर ४४०००१.

WebSite: www.vngiassnagpur.org

Email: directorvngiass@rediffmail.com

दूरध्वनी (कार्या) ०७१२-२५६५६५८

फॅक्स क्रमांक ०७१२ - २५२३२८८

(प्रा. कक्ष) ०७१२-२५६२२६१

दिनांक 03.01.2022

प्राध्यापक परिषद सूचना

संस्थेतील सर्व प्राध्यापक यांना सूचित करण्यात येते की, 2021-2022 दुसऱ्या सत्राची प्राध्यापक परिषदेची सभा दिनांक 04.01.2022 रोजी स्वातंत्र्य भवनात दुपारी 11.30 वाजता आयोजित करण्यात आलेली आहे. तरी सर्व प्राध्यापकांनी सभेस उपस्थित राहणे अनिवार्य आहे.

सभेचे विषय

- 1 ऑफलाईन व ऑनलाईन वर्ग
- 2 हिवाळी सत्र विद्यापीठ परीक्षा निकाल
- 3 ए.क्यु.ए.आर. अहवाल
- 4 वेळेवर उपस्थित होणारे विषय

संचालक

वसंतराव नाईक शासकीय कला
व समाजविज्ञान संस्था, नागपूर.

दि. ०४/०१/२०२२ च्या प्राध्यापक परीषदेच्या
सत्राच्या उपरिघटनी अहवाल.

(वर्ग -१ व वर्ग २) संचालक / वरिष्ठ/ कनिष्ठ अधिव्याख्याता तसेच शिक्षकेतर
कर्मचारी यांची यादी.

अ.क्र.	विषय	अध्यापकांचे नाव	स्वाक्षरी
1	संचालक	डॉ. सुजाता व्यास	
2	इंग्रजी	डॉ. के. आर. सिंगेल	04.01.2022
3		डॉ. श्री. सोमनाथ ब. बरुरे	04/1/22
4		डॉ. ह. गो. तापडीया	04.1.22
5		श्री. गोविंद राठोड	
6		श्री. शेखर विसपुते	04/1/2022
7	मराठी	डॉ. विशाखा कांबळे	04.1.2022
8		डॉ. सुधीर मोरे	04/1/2022
9		श्री. उत्तमेश्वर जा. सुरवसे	04/1/2022
10	उर्दू	डॉ. फिरोज हैदरी	04/1/22
11		डॉ. शेख इमरान शेख मस्तान	04/1/2022
12		डॉ. श्रीमती नुसरत मिनू	04/01/2022
13	पर्शियन	डॉ. एम. ए. सिद्दिकी	04/01/2022
14	संस्कृत	श्री. अरुण पवार	04/1/22
15		डॉ. श्रीमती पल्लवी व्ही. कर्वे	04/1/22
16		श्री. संभाजी व्ही. पाटील	04-1-2022
17		डॉ. मंजुषा कुलकर्णी	
18	पाली	डॉ. मनोहर तु. कुभारे	
19	भूगोल	डॉ. मेघा सावरकर	04.1.2022
20		डॉ. सिमा मालेवार	04/1/22
21		डॉ. सुजाता दामके	
22		डॉ. श्रीमती सुषमा दामोदरे	04/01/2022
23		डॉ. अविनाश तलमले	04/1/2022
24		डॉ. संदीप मसराम	04.01.2022
25	हिंदी	डॉ. रेणु बाली	04/01/2022
26	समाजशास्त्र	डॉ. प्रमिला भुजाडे	04/01/2022
27	अर्थशास्त्र	डॉ. प्रमोद के. लाखे	04/1/22
28		श्री. गौतम धुळधुळे	
29	तत्वज्ञान	डॉ. राजेसाहेब दा. मारडकर	
30		डॉ. रिना बावनकुळे	
31		श्रीमती स्मिता बैतुले	
32		डॉ. उध्दव कांबळे	
33		डॉ. राहुल बावगे	
34		डॉ. अजित चुनारकर	

35	सांख्यशास्त्र	डॉ. स. ना. कांनिदे	
36		डॉ. अ. चि. बनकर	
37		डॉ. मिली बेबी	
38	मानसशास्त्र	डॉ. शफिक खान युसूफ खान पठाण	
39		श्री. अश्विन राधेश्याम जैस्वाल	
40		डॉ. अनुराधा निसळ	
41	गृहअर्थशास्त्र	डॉ. अद्विता अ. देशमुख	
42		डॉ. श्रीमती साधना पाटील	
43		डॉ. संध्या देवळे	
44		डॉ. अपर्णा अग्निहोत्री	
45	संगीत	डॉ. साधना शिलेदार	
46		श्री. बुध्दभूषण एस. लिहितकर	
47		डॉ. बी. आर मस्के	
48	इतिहास	श्री. देविदास गाडेकर	
49		श्री. सतिश राठोड	
50	प्राचिन इतिहास	डॉ. आशिष शेंडे	
51	शि. शि. सं	डॉ. डि. जी. सोनटक्के	
52	शि. शि. सं	डॉ. छाया पाटील	
कनिष्ठ अधिव्याख्याता वर्ग 2			
अ.क्र.	विषय	अधिव्याख्यात्यांचे नाव	
1	इंग्रजी	श्रीमती सु. अ. बडकस	
2		श्री. व्ही. एम. पवार	
3	भूगोल	श्री. ए. एम. बोरसे	
4	समाजशास्त्र	श्रीमती के. पी. नागपुरे	
5	अर्थशास्त्र	श्रीमती ऐ. आर. जळमकर	
6	तर्कशास्त्र	श्री. ज्ञा. रा. शहाकार	
7	हिंदी	श्रीमती कुंदा काळबांडे	

वर्ग 3 कर्मचारी			
अ.क्र.	पद	नाव	स्वाक्षरी
1	अधिक्षक	श्री. नंदकिशोर वा. हिवसे	
2	अधिक्षक	श्रीमती सुहासिनी ठाकरे	प्रतिनियुक्ती सहसंचालक नागपूर.
2	मुख्य लिपीक	श्री. भूषण अ. मंजुळे	
3	सहा. ग्रंथपाल	डॉ. मंदा पाटील	
4	वरिष्ठ लिपीक	श्रीमती वनमाला कापसे	
5	कनिष्ठ लिपीक	श्री. संदीप राऊत	
6	कनिष्ठ लिपीक	श्री. जितेंद्र मं. परतेकी	
7	कनिष्ठ लिपीक	श्री. उमांकांत महाजन	
8	संगीत सहाय्यक	श्री. सतीश कदम	
9	संगीत सहाय्यक	श्री. प्रशांत पोपटकर	
10	वाद्यवादक	श्री. प्रदीप पिल्ले	
11	वाद्यवादक	श्री. गो. वा. भांदककर	
वर्ग- 4 कर्मचाऱ्यांची यादी			
अ.क्र.	पद	नाव	स्वाक्षरी
1	ग्रं. परिचर	श्री. अरविंद मांडवकर	
2	ग्रं. परिचर	श्री. प्रकाश वानखेडे	
3	ग्रं. परिचर	श्रीमती कामीनी ऊकरे	
4	ग्रं. परिचर	श्री. विलास जावळे	
5	ग्रं. परिचर	श्री. अतुल पां. राऊत	
6	शिपाई	श्री. रणजीत मोहबे	
7	शिपाई	श्री. मनोज वरखडे	
8	शिपाई	श्री. आनंदमणी आर्य	
9	शिपाई	श्रीम. शशिकला दंडारे	
10	शिपाई	श्री. ईश्वर जांगडे	
11	शिपाई	श्री. उमेश जवादे	प्रतिनियुक्ती सहसंचालक नागपूर.
12	शिपाई	श्री. उध्दव तितरे	

महाराष्ट्र शासन

75
आजादी का
अमृत महोत्सव

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाजविज्ञान संस्था नागपूर

संविधान चौक, पंडित जवाहरलाल नेहरू मार्ग, सिव्हील लाईन्स, नागपूर

फो.न. ०७१२-२५६५६५८

फॅक्स क्र. ०७१२-२५३२८८

www.vngiassnagpur.org

Email: directorvngiass@rediffmail.com

वनाशकवसविसं/आस्था /2023

दिनांक 18.06.2023

प्राध्यापक परिषद सूचना

संस्थेतील सर्व प्राध्यापक यांना सूचित करण्यात येते की, शैक्षणिक वर्ष 2024-2025 ची प्राध्यापक परिषदेची प्रथम सभा दिनांक 20.06.2024 रोजी स्वातंत्र भवनात दुपारी 1.30 ला आयोजित करण्यात आलेली आहे. सर्व प्राध्यापकांनी सभेस उपस्थित राहणे अनिवार्य आहे.

सभेचे विषय

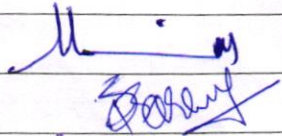
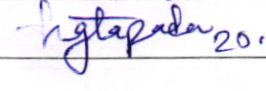

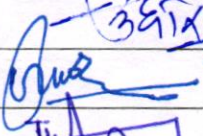
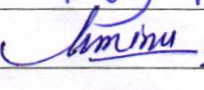
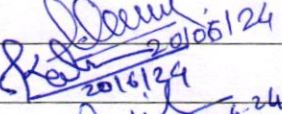
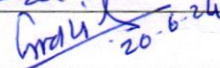
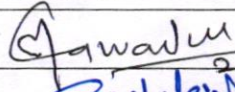
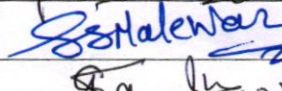
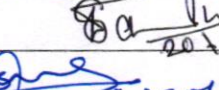
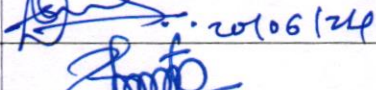

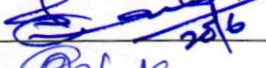
- 1 इयत्ता १२ वी चा निकाल ✓
- 2 ११ वी ची प्रवेश प्रक्रिया ✓
- 3 शैक्षणिक वर्ष 2024-2025 करीता पदवी व पदव्युत्तर वर्गाचे प्रवेश ✓
- ✓ 3 सत्र 2024-2025 करीता विविध समित्यांचे वाटप
- ✓ 4. फॉर्म नं. 16 वाटप
- 5 NEP 20-20 बाबत चर्चा ✓
- 6 पदवी व पदव्युत्तर वर्गाचे वेळापत्रक तयार करणे
- ✓ 7 घडयाळी तासीकावरील अध्यापकांची मागणी पत्र -
- 8 संचालकांच्या संमतीने वेळेवर उपस्थित होणारे विषय

संचालक

वसंतराव नाईक शासकीय कला
व समाजविज्ञान संस्था, नागपूर.

दि. 20.06.2024 च्या प्राध्यापक परिषदेच्या सभेचा उपस्थित अहवाल.

अ.क्र.	विषय	अध्यापकांचे नाव	स्वाक्षरी
1	संचालक	डॉ. मनोहर तु. कुभारे	
2	इंग्रजी	डॉ. के. आर. सिंगेल	 20.6.24
3		डॉ. श्री. सोमनाथ ब. बरुरे	
4		डॉ. ह. गो. तापडीया	
5		श्री. गोविंद राठोड	
6		श्री. शेखर विसपुते	
7	मराठी	डॉ. विशाखा कांबळे	 20/06/24
8		डॉ. सुधीर मोरे	
9		डॉ. उत्तमेश्वर जा. सुरवसे	
10	उर्दू	डॉ. शेख इमरान शेख मस्तान	 20/06/2024
11		डॉ. श्रीमती नुसरत मिन्	
12	अरेबीक	रिक्त	
13	पर्शियन	रिक्त	
14	संस्कृत	डॉ. अरुण पवार	 20/06/24 20.6.24 प्रतिनियुक्त मा. उपमुख्यमंत्रि कार्यालय, मुंबई
15		डॉ. श्रीमती पल्लवी व्ही. कर्वे	
16		डॉ. संभाजी व्ही. पाटील	
17		डॉ. मंजुषा कुलकर्णी	
18	पाली	संचालक पदावर कार्यरत	
19	भूगोल	डॉ. मेघा सावरकर	 20.6.24 20/6/24 20/6/24 20/06/24
20		डॉ. सिमा मालेवार	
21		डॉ. सुजाता दामके	
22		डॉ. श्रीमती सुषमा दामोदरे	
23		डॉ. अविनाश तलमले	
24		डॉ. संदीप मसराम	
25	हिंदी	रिक्त	
26	समाजशास्त्र	डॉ. प्रमिला भुजाडे	 20.6.24
27	अर्थशास्त्र	डॉ. प्रमोद के. लाखे	 20/6
28		श्री. गौतम धुळधुळे	

29		डॉ. राजेसाहेब दा. मारडकर	
30		डॉ. रिना बावनकुळे	
31	तत्वज्ञान	श्रीमती स्मिता बेतुले	
32		डॉ. उध्दव कांबळे	
33		डॉ. राहुल बावगे	
34	राज्यशास्त्र	डॉ. स. ना. कांनिदे	
35		डॉ. अ. चि. बनकर	
36		डॉ. शफिक खान युसूफ खान पठाण	
37	मानसशास्त्र	श्री. अश्विन राधेश्याम जैस्वाल	
38		डॉ. अनुराधा निसळ	
39	गृहअर्थशास्त्र	डॉ. अद्विता अ. देशमुख	
40	संगीत	डॉ. साधना शिलेदार	
		डॉ. बुध्दभूषण एस. लिहितकर	
41		डॉ. देविदास गाडेकर	
42	इतिहास	श्री. सतिश राठोड	
43	प्राचिन इतिहास	डॉ. आशिष शेंडे	
44	ग्रंथपाल	डॉ. सुनिल पुनवटकर	
45	शि. शि. सं	रिक्त	
कनिष्ठ अधिव्याख्याता वर्ग 2			
अ.क्र.	विषय	अधिव्याख्यात्यांचे नाव	
1	इंग्रजी	रिक्त	
2	भूगोल	श्री. ए. एम. बोरसे	
3	समाजशास्त्र	श्रीमती के. पी. नागपुरे	
4	अर्थशास्त्र	रिक्त	
5	तर्कशास्त्र	रिक्त	
6	हिंदी	श्रीमती कुंदा काळबांडे	

शिक्षकेतर कर्मचारी यांची यादी.

वर्ग 3 कर्मचारी			
अ.क्र.	पद	नाव	स्वाक्षरी
1	अधिक्षक	श्रीमती सुहासिनी ठाकरे	

महाराष्ट्र शासन

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाजविज्ञान संस्था नागपूर
रिजर्व बँक चौक पं.जवाहरलाल नेहरू मार्ग नागपूर

Web : www.vngiassnagpur.org.in
दुरध्वनी क्रमांक - 0712-2565658, 2523288

E-mail: directorvngiass@rediffmail.com
फॅक्स क्रं.- 0712-2523288

जाक्रं.वनाशाकवसविसंना/आस्था/ 446 /२४

दिनांक २९/०४/२०२४

अत्यंत महत्वाची सूचना

संस्थेतील सर्व प्राध्यापकांना सूचीत करण्यात येते की प्राध्यापक परीषदेची सभा दिनांक ३० एप्रिल २०२४ मंगळवारला सकाळी ११.३० वाजता स्वातंत्रभवनात आयोजित करण्यात आलेली आहे तरी सर्वांची उपस्थिती अनिवार्य आहे. सभेत खालील विषयावर चर्चा केली जाईल.

१. इयत्ता ११ वी चा निकाल
२. NAAC ची माहिती निकष १ ते ७ प्रमुख.
३. पदवी तसेच पदव्युत्तर परीक्षेसंबंधी सत्रनिहाय माहिती
४. NEP -२०२० संबंधित माहिती
५. विद्यार्थ्यांचे प्रवेश तसेच उपस्थितीबाबत
६. समूह विद्यापीठ माहिती
७. सभेप्रसंगी वेळेवर उपस्थित होणारे विषय.

(डॉ.मनेहर कुंभार)

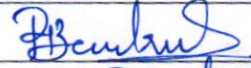
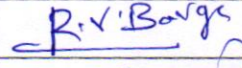
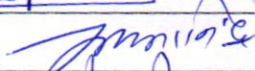

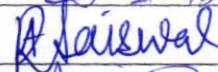
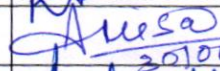
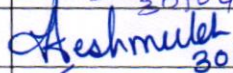
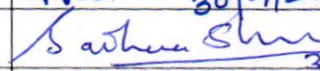

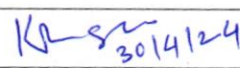
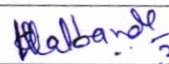
संचालक

वसंतराव नाईक शासकीय कला व
समाजविज्ञान संस्था नागपूर.

(वर्ग -1 व वर्ग 2) संचालक / वरिष्ठ/ कनिष्ठ अधिव्याख्याता शिक्षकेत्तर कर्मचारी
यांची यादी. दि. 30.04.2024

अ.क्र.	विषय	अध्यापकांचे नाव	स्वाक्षरी
1	संचालक	डॉ. मनोहर तु. कुभारे	
2	इंग्रजी	डॉ. के. आर. सिंगेल	
3		डॉ. श्री. सोमनाथ ब. बरुरे	
4		डॉ. ह. गो. तापडोया	
5		श्री. गोविंद राठोड	
6		श्री. शेखर विसपुते	
7	मराठी	डॉ. विशाखा कांबळे	
8		डॉ. सुधीर मोरे	
9		डॉ. उत्तमेश्वर झा. सुरवसे	
10	उर्दू	डॉ. शेख इमरान शेख मस्तान	
11		डॉ. श्रीमती नुसरत मिन्	
12	अरेबीक		
13	पर्शियन		
14	संस्कृत	डॉ. अरुण पवार	
15		डॉ. श्रीमती पल्लवी व्ही. कर्वे	
16		डॉ. संभाजी व्ही. पाटील	
17		डॉ. मंजुषा कुलकर्णी	
18	पाली		
19	भूगोल	डॉ. मेधा सावरकर	
20		डॉ. सिमा मालेवार	
21		डॉ. सुजाता दामके	
22		डॉ. श्रीमती सुषमा दामोदरे	
23		डॉ. अविनाश तलमले	
24		डॉ. संदीप मसराम	
25	हिंदी		
26	समाजशास्त्र	डॉ. प्रमिला भुजाडे	
27	अर्थशास्त्र	डॉ. प्रमोद के. लाखे	
28		श्री. गौतम धुळधुळे	

29	तत्वज्ञान	डॉ. राजेसाहेब दा. मारडकर	
30		डॉ. रिना बावनकुळे	 <u>R. Borge</u> 30-4-2024
31		श्रीमती स्मिता बैतुले	
32		डॉ. उध्दव कांबळे	
33	राज्यशास्त्र	डॉ. राहुल बावगे	 <u>R. V. Borge</u>
34		डॉ. स. ना. कांनिदे	 <u>S. N. Kanne</u>
35		डॉ. अ. चि. बनकर	 <u>A. Ch. Bankar</u>
36	मानसशास्त्र	डॉ. शफिक खान युसूफ खान पठाण	 <u>Shafiq Khan</u> 30/4/2024
37		श्री. अश्विन राधेश्याम जेस्वाल	 <u>Ashwin Rajeshyam Jaiswal</u>
38	गृहअर्थशास्त्र	डॉ. अनुराधा निसळ	 <u>Anuradha Nisale</u> 30/04/2024
39		डॉ. अद्विता अ. देशमुख	 <u>Adwita A. Deshmukh</u> 30/4/2024
40	संगीत	डॉ. साधना शिलेदार	 <u>Sadhana Shinde</u> 30/4/24
		श्री. बुध्दभूषण एस. लिहितकर	
41	इतिहास	श्री. देविदास गाडेकर	 <u>Devadas Gadekar</u> 30/4/2024
42	प्राचिन इतिहास	डॉ. आशिष शेंडे	
43	सि. सि. सं	डॉ. सुनील डी. पुनवकर	
कनिष्ठ अधिव्याख्याता वर्ग 2			
अ.क्र.	विषय	अधिव्याख्यात्यांचे नाव	
1	इंग्रजी		
2	भूगोल	श्री. ए. एम. बोरसे	
3	समाजशास्त्र	श्रीमती के. पी. नागपुरे	 30/4/24
4	अर्थशास्त्र		
5	तर्कशास्त्र		
6	हिंदी	श्रीमती कुंदा काळबांडे	 30/04/2024

RASHTRASANTTUKADOJIMAHARAJNAGPURUNIVERSITY

'Established by Government of Central Provinces Education Department by Notification No. 513 dated the 1st of August, 1923 & presently a State University governed by Maharashtra Public Universities Act, 2016 (Mah. Act No. VI of 2017)

DIRECTION NO 1 OF 2024

DIRECTION GOVERNING THE EXAMINATION LEADING TO THE DEGREE OF MASTER OF ARTS (AS PER NEP 2020) EXAMINATION UNDER FACULTY OF HUMANITIES

Whereas, The Maharashtra Public Universities Act, 2016 (VI of 2017) has come into force from 1st March 2017;

AND

Whereas, Rashtrasant Tukadoji Maharaj Nagpur University (hereinafter "the University") is now being governed by The Maharashtra Public Universities Act, 2016 (VI of 2017) (hereinafter the Act);

AND

Whereas, in the meetings of all Boards of Studies held on 25th & 26th September 2023 under the Faculty of Humanities it is resolved to restructure all the post graduate programmes of the faculty in tune with National Education Policy 2020. All the Boards of Studies have submitted the draft scheme of examinations, syllabus and other details of these programmes including On Job Training (OJT)/ Field Project (FP), Research Methodology (RM) and Research Projects (RP) to be introduced in the various Semester of the restructured programmes;

AND

Whereas, on behalf of the Faculty of Humanities and the Academic Council, Vice Chancellor has accepted the draft submitted by the committee of the Board of Studies on 14.8.2023 and the Notification to that effect was issued on 14.8.2023;

AND

Now, therefore, I, Dr. Subhash R. Chaudhari, Vice-Chancellor, Rashtrasant Tukadoji Maharaj Nagpur University, Nagpur in exercise of the powers vested in me under Section 12(8) of the Maharashtra Public Universities Act, 2016 do hereby issue the following direction:

1. This direction shall be called "DIRECTION GOVERNING THE EXAMINATION LEADING TO THE DEGREE OF MASTER OF ARTS (AS PER NEP 2020) EXAMINATION UNDER FACULTY OF

4. **Selection of 'Major' Subject:** A student admitted to this program is required to select any one of the following subjects as 'Major' subject to the availability of a particular subject in a particular college and is required to undergo and successfully complete the 'Core' and 'Elective' courses as mentioned in the scheme of examination of the selected 'Major' subject.

5. **Availability of 'Major' and 'Intake Capacity'**

All colleges affiliated to the University for offering **Master of Arts (M. A.)** Program/s in the Faculty of Arts shall adhere to the following:

Affiliated Program	Sanctioned Intake	'Major' to be offered
M. A.	As approved by the University	<ul style="list-style-type: none"> • History, • Economics, • Political Science, • Sociology, • Philosophy, • Psychology, • Geography, • Home Economics, • Women's Studies & Development, • Dr. Ambedkar Thought, • Public Administration, • Buddhist Studies, • Ancient Indian History Culture & Archaeology, • Gandhian Thought, • Travel & Tourism, • Rashtrasant Tukadoji Maharaj Thought, • English, • Marathi, • Hindi, • Urdu, • Sanskrit, • Pali & Prakrit, • Arabic, • Persian, • Music, • Linguistics and other Indian languages.
NOTES: <ul style="list-style-type: none"> • Total intake capacity for the program as approved by the university shall remain the same and be divided amongst the 'Major' subjects allowed for M. A. program. • The COLLEGE may offer a particular 'Major' subject depending on the availability of students and teachers. 		

- The COLLEGE is not expected to force any student to opt for a particular subject where a choice is provided in the scheme of examination.

- All colleges affiliated to the University offering M. A. Program are required to put up a list of 'Major' and other subjects it is offering on the Notice Board as well as on the website of the college to make students aware about the availability of subjects. Moreover, colleges are expected to define and display the 'Standard Operating Procedures' for the college staff members and students to facilitate the process of selecting 'Major' subjects.
- In pursuance with the National Education Policy 2020 and a Government Resolution No. NEP-2022/प्र.क्र.09/विशी-3/शिकाना dated 16th May 2023 issued by the Government of Maharashtra, the credit framework for M. A. Program shall be as mentioned in **Annexure – I**.
- Teaching and Examination Scheme:** SCHEME OF EXAMINATIONS OF FACULTY UNDER THE SUBJECTS OF HISTORY, ECONOMICS, POLITICAL SCIENCE, SOCIOLOGY, PHILOSOPHY, PSYCHOLOGY, GEOGRAPHY, HOME ECONOMICS, WOMEN'S STUDIES & DEVELOPMENT, DR. AMBEDKAR THOUGHT, PUBLIC ADMINISTRATION, BUDDHIST STUDIES, ANCIENT INDIAN HISTORY CULTURE & ARCHAEOLOGY, GANDHIAN THOUGHT, TRAVEL & TOURISM, RASHTRASANT TUKADOJI MAHARAJ THOUGHT, ENGLISH, MARATHI, HINDI, URDU, SANSKRIT, PALI & PRAKRIT, ARABIC, PERSIAN, MUSIC, LINGUISTICS AND OTHER INDIAN LANGUAGES.

A student enrolled for M.A. program should acquire a total of 88 credits over four semesters. Twenty Two credits for each semester. Some papers will be of 4 credits and one mandatory paper will be of 2 credits. The Research Project is divided into two parts, it consists of 4 credits at Semester three and 6 credit at semester four.

TYPE OF COURSE	SEM-I	SEM-II	SEM-III	SEM-IV
Mandatory	3 Courses x 4 Credit =12 credits	3 Courses x 4 Credit =12 credits	3 Courses x 4 Credit =12 credits	3 Courses x 4 Credit =12 credits
	1 Course x 2 Credit=2	1 Course x 2 Credit=2	1 Course x 2 Credit=2	-
Elective	1 Course x 4 Credit=4	1 Course x 4 Credit=4	1 Course x 4 Credit=4	1 Course x 4 Credit=4
RM	1 Course x 4 Credit=4	-	-	-
OJT/FP	-	1 Course x4 Credit=4	-	-
Research Project (RP)	-	-	RP x 4 Credit=4	RP x 6 Credit=6
Total Credit	22	22	22	22
	Exit Option: PG Diploma (44Credits) after Three Year UG Degree		For One Year P.G. Degree (After Four Year UG Degree) Total 44 Credits	
For Two Year P.G. Degree Total Credits 88 Credits				

- Incentive credits:** The students can earn extra incentive credits participating in conferences/

24. The option of forego cannot be availed by examinee in an examination in case he/she is appearing for the examination as regular student for that particular course. A student who is detained from appearing in an examination in a course(s) for lack of attendance can exercise the option of forego in successive attempts at the examination.
25. To avail this, the examinee would indicate the same in his or her 'Application for the examination' and the option once exercised, shall be 'Final and Binding' on the examinee concerned for all the subsequent examinations in that course. For the examinee opting for forego, his/her marks in continuous assessment shall be ascertained proportionately on the basis of his/her marks in the end semester theory examination of that course and in equal proportion on the basis of his/her marks in practical examination.
26. For the courses (compulsory/ elective/any other course) of M.A. program which are closed by the college/department from 2023-24 academic session and onwards, number of attempts to pass these courses will be SIX. After that, the student will have to appear for the examination of equivalent course as per the absorption and equivalence scheme.
27. **Structure of the End semester examination questions paper:** The end semester examination shall carry 80 marks for a four (04) credit course and shall carry 40 marks for a two (02) Credit course. The **paper pattern for end semester examination of 80/40 marks will be:**

Section A	Four questions	16/8 marks each	(All compulsory)
Section B	Four questions	4/2 marks each	(All compulsory)

Section A: Four Questions of 16/8 marks each (All compulsory-with OR option to each question) will based on remembering and understanding cognitive level of blooms taxonomy.

Section B: Four Short Answer Questions of 4/2 marks each (All compulsory-one from each unit), will based on analytical cognitive level of blooms taxonomy.

28. **Absorption of students admitted under previous directions:** Students admitted to M.A. Programs under previous directions shall not be absorbed into the scheme of examination under this direction. Hence, the university shall continue to conduct these examinations for THREE years to provide opportunities to failure students of these programmes. All failure students after these additional SIX attempts will be required to take admission to 1st year or Semester one of M.A. program as per this direction.

[Signature]

Rashtrasant Tukadoji Maharaj Nagpur University, Nagpur

SYLLABUS

Faculty: Humanities

Subject: GEOGRAPHY

Master of Arts in Geography

Semester Pattern
(National Education Policy)

With Effect From: June, 2023

COMPOSITION OF CURRICULUM DRAFT COMMITTEE for M.A. GEOGRAPHY SEM I to IV.

1	Dr. Jagannath V. Dadave (Chairman) Yashwantrao Chavhan College. Lakhandur. Dist - Bhandara.	Chairman
2	Dr. Avinash Talmale. Vasantrao Naik Government Institute of Arts and Social Sciences, Nagpur	Member
3	Dr. Sushma Damodhare, Vasantrao Naik Government Institute of Arts and Social Sciences, Nagpur	Member
4	Dr Megha Sawarkar, Vasantrao Naik Government Institute of Arts and Social Sciences, Nagpur	Member
5	Dr. Seema Malewar, Vasantrao Naik Government Institute of Arts and Social Sciences, Nagpur	Member
6	Dr. Ramesh Motiram Bawankule Ashok Moharkar Arts & Commerce College, Adyal Diat. Bhandara	Member
7	Dr. Deepali G. Chahande LAD Colleye For Women Of Arts. Comm Science And Snt. R D Purohit College Or Home Science , Shankar Nagar, Nagpur	Member
8	Dr. Shrawan Baliram Kapgate Shyamrao Bapu Kapgate Kala Mahavidyalaya, Sakoli Bhandara,	Member
9	Dr. G.P. Obi Reddy Principal Scientist & Head ICAR-NBSS And LUP Nagpur-33	Member
10	Dr. Digambar S. Samarth Taywade College Koradi Dist. Nagpur	Member
11	Dr. Devendra K. Bisen Manorbhai Patel College Arts Commerce & Science Deori Dist. Gondia	Member
12	Dr. Kaveri Dabhadkar Govt. Bilasa Girls P.S. College Bilaspur , Chhitasgarh - 495001	Member
13	Dr. Arjun Baban Doke Prof. & Head Deptt. Geography Baburaoji Gholap College,Sangvi, Pune-27	Member
14	Ku. Aishwarya Vishnu Wanjari (Invitee Member) C/o. Director, Vasantrao Naik Govt. Institute Social Science, Reserve Bank of India Square Nagpur	Member

RASHTRASANT TUKADOJI MAHARAJ NAGPUR UNIVERSITY ,NAGPUR**National Education Policy (NEP) Course Structure****Subject-Geography Faculty : Humanities****M.A. First Year Semester I***with effect from: June, 2023*

Semester	Paper Type	Paper Code	Paper No.	Name of the Paper	Lectures/ Week	Total No. of Lect. Per Sem.	CA	ESE	Total Marks	Credits	Minimum Passing Marks
I	Major Subject	GgMT-101	I	Principles of Geomorphology	04	60	20	80	100	04	40
		GgMP-102	II	Practical for Geomorphology	04	60	10	40	50	02	20
		GgMT-103	III	Principles of Climatology	04	60	20	80	100	04	40
		GgMP104	IV	Practical for Climatology	04	60	10	40	50	02	20
	Elective Any One Theory + E. Practical	GgET-105	V	Biogeography	04	60	20	80	100	04	40
		GgET-106		Environmental Geography							
		GgET-107		Oceanography							
		GgEP-108	VI	Practical For Topographical Maps And Computerised Data Analysis Techniques	04	60	10	40	50	02	20
	Compulsory	GgC-109	VII	Research Methodology for Geography	04	60	20	80	100	04	40
Semester – I Total					28	420	110	420	550	22	220

RASHTRASANT TUKADOJI MAHARAJ NAGPUR UNIVERSITY ,NAGPUR**National Education Policy (NEP) Course Structure****Subject-Geography Faculty : Humanities****M.A. First Year Semester II***with effect from: June, 2023*

Semester	Paper Type	Paper Code	Paper No.	Name of the Paper	Lectures/ Week	Total No. of Lect. Per Sem.	CA	ESE	Total Marks	Credits	Minimum Passing Marks
II	Major Subject	GgMT-201	I	Geography of India	04	60	20	80	100	04	40
		GgMP-202	II	Practical : Statistical Techniques In Geography	04	60	10	40	50	02	20
		GgMT-203	III	Introduction to Remote Sensing and GIS	04	60	20	80	100	04	40
		GgMP204	IV	Practical for RS & GIS	04	60	10	40	50	02	20
	Elective Any One Theory + E. Practical	GgET-205	V	Medical Geography	04	60	20	80	100	04	40
		GgET-206		History of Geographical Thought							
		GgET-207		Political Geography							
		GgEP-208	VI	Practical : Quantitative Techniques In Geography	04	60	10	40	50	02	20
	Compulsory	GgC-209	VII	Field Work in Geography	04	60	20	80	100	04	40
Semester – II Total					28	420	110	420	550	22	220

RASHTRASANT TUKDOJI MAHARAJ NAGPUR UNIVERSITY ,NAGPUR**National Education Policy (NEP) Course Structure****Subject-Geography Faculty : Humanities****M.A. Second Year Semester III***with effect from: June, 2024*

Semester	Paper Type	Paper Code	Paper No.	Name of the Paper	Lectur es/ Week	Total No. of Lect. Per Sem.	CA	ESE	Total Marks	Credits	Minimum Passing Marks
III	Major Subject	GgMT-301	I	Population Geography	04	60	20	80	100	04	40
		GgMP-302	II	Practical for Population Maps and Diagrams	04	60	10	40	50	02	20
		GgMT-303	III	Economic Geography	04	60	20	80	100	04	40
		GgMP304	IV	Practical for Economic Maps and Diagrams	04	60	10	40	50	02	20
	Elective Any One Theory + E. Practical	GgET-305	V	Geography of Resources	04	60	20	80	100	04	40
		GgET-306	V	Regional Planning and Development			20	80	100	04	40
		GgET-307	V	Geography of Rural Settlement			20	80	100	04	40
		GgEP-308	VI	Practical for Settlement Map and Diagrams	04	60	10	40	50	02	20
	Research Project	GgC-309	VII	Research Project Synopsis	04	60	20	80	100	04	40
Semester – III Total					28	420	110	420	550	22	220

RASHTRASANT TUKDOJI MAHARAJ NAGPUR UNIVERSITY ,NAGPUR**National Education Policy (NEP) Course Structure****Subject-Geography Faculty : Humanities****M.A. Second Year Semester IV***with effect from: June, 2024*

Semester	Paper Type	Paper Code	Paper No.	Name of the Paper	Lectures/ Week	Total No. of Lect. Per Sem.	CA	ESE	Total Marks	Credits	Minimum Passing Marks
IV	Major Subject	GgMT-401	I	Agriculture Geography	04	60	20	80	100	04	40
		GgMP-402	II	Practical for Agricultural Cartographic Methods	04	60	10	40	50	02	20
		GgMT-403	III	Urban Geography	04	60	20	80	100	04	40
		GgMP404	IV	Practical for Urban Cartographic Methods	04	60	10	40	50	02	20
	Elective Any One Theory + E. Practical	GgET-405	V	Social Geography	04	60	20	80	100	04	40
		GgET-406	V	Geography of Tourism			20	80	100	04	40
		GgET-407	V	Natural Disaster Management			20	80	100	04	40
		GgEP-408	VI	Practical for Field Work	04	60	10	40	50	02	20
	Research Project	GgC-409	VII	Research Project	08	120	20	130	150	06	60
Semester – IV Total					32	480	110	490	600	24	240

(CC= Core Course, CA= Continuous Assessment (Internal), ESE= End Semester Examination).

Note:

1. Teaching work load shall be four periods per week for each theory paper and Eight periods per batch per week for practical and research project.
2. Strength of students for each practical batch shall not be more than 10 (Ten).
3. Students shall not be allowed for Practical Examination without certified Practical Record.
4. Total periods for each theory paper shall be 60 per semester.
5. Total periods for each practical batch and paper shall be 60 per semester.
6. Practical examination will be held at the end of every Semester.
7. For Practical Examinations External Examiner may be appoint from Home university/ Others University.
8. For Elective subjects minimum 3 (Three) students are required.
9. For Research Project will distribute as per students teacher ratio .

GgMT-101 **PRINCIPLES OF GEOMORPHOLOGY (Major)**

Marks: 100 (80+20)

Credits: 04

Periods: 60 hours

Semester Examination =80 Marks

Time: 3 hours

Internal Assessment =20Marks

Course Objectives:

- To understand the basic concepts in Geomorphology.
- To understand the association between landforms and processes.
- To critically evaluate and collect information about geomorphic processes.
- To provide a theoretical and empirical framework for understanding landscape evolution.

Learning Outcome:

- After completion of this course students will be able to
- Define the field of Geomorphology and explain the principals of it.
- Distinguish between the mechanisms that control these processes
- Assess the roles of structure, stage and time in shaping the landforms.
- Understand the application of geomorphic knowledge in different fields.

Unit-I	Definition, Nature and Scope Geomorphology, History and Development of Geomorphological Thoughts, Basic Concepts in Geomorphology, Place of Geomorphology in Physical Geography, Geological Time Scale, Recent trends in Geomorphology,	20 Marks	15 Hrs
Unit-II	Internal structure of the Earth with its Physical and chemical properties, Earthquake & seismic Waves, Volcanoes, Wegener's Continental Drift Theory, Plate Tectonics Theory, Theory of Isostasy, Folds, Faults: Types and landforms	20 Marks	15 Hrs
Unit-III	Weathering-Types, Erosion- Types, Davis Cycle of Erosion, Mass Movement-Types, Hillslope forms & processes, Slope elements, Models of slope Evolution- Davis, Penck, and King, Soil formation Process and development	20 Marks	15 Hrs
Unit-IV	Erosional Processes and resultant landforms: (Fluvial, Glacial, Aeolian, Coastal, Karst), Depositional Processes and resultant landforms: (Fluvial, Glacial, Aeolian, Coastal, Karst), Application of Geomorphology in Hydrology, Application of Geomorphology in Urbanization	20 Marks	15 Hrs

Suggested Readings

1. Thornbury, W. D. (1960) Principles of Geomorphology John Wiley and Sons, New York.
- 2 Chorley, R. J. Schumm, S. A. and Sugden, D. E(1984) Geomorphology, Methuen London.

- 3 Kale VS and Gupta, A (2001) Introduction To Geomorphology. Orient Longman Calcutta
- 4 Savindra Singh (2002) Geomorphology Prayag Pustak Bhawan, Allahabad
- 5 Spark B. W (1972) Geomorphology, Longman, New York
- 6 Steers, A (1958) The Unstable Earth, Methuen, London
7. Oller, C. D. (1981) Tectonics and Landforms, Longman, London
8. Strahler A Hand Strahler, A. N. (1992) Modern Physical Geography, John Wiley, New York
9. Wooldridge and Morgan: Geomorphology
10. Holmes Physical Geology
11. Fairbridge, R. W. (1988) Encyclopedia of Geomorphology. Reinholdts, New York

GgMP-102 **PRACTICAL FOR GEOMORPHOLOGY (Major)**

Marks: 50 (40+10)

Credits: 02

Periods: 60 hours

Semester Examination =40 Marks

Time: 4 hours

Internal Assessment =10Marks

Course Objectives: The objective of this course are to understand, Analysis, calculation and construction of graphs and maps about geomorphological elements.

Course Outcomes: After completion of the course the student get capabilities and skill on Morphometric measurement, Slope analysis, Drainage basin analysis and construction of geomorphological diagrams and graphs.

Unit-I	Morphometric measurement (A) Graphical methods i) Serial Profile ii) Superimposed Profile iii) Projected Profile iv) Composite Profile v) Longitudinal Profile vi) Transverse Profile	08 Marks	30 Hrs
	(B) Slope analysis by using the following methods. i) Went worth's method ii) Raisz and Henry's method. iii) G. H. Smith's method	07 Marks	
Unit-II	(C) Drawing and interpretation of following graphs. i) Hypsographic curve. ii) Clonographic curve iii) Altimetric Frequency graph iv) Area Height Diagram	08 Marks	30 Hrs
	(D) Drainage basin analysis 1. Determination of stream order 2. Stream length and determination of basin area 3. Drainage density and texture of topography 4. Slope gradient of drainage basin	07 Marks	
	<ul style="list-style-type: none"> Practical Record – A practical record comprising one exercise each on the above topics should be prepared 	05	
	<ul style="list-style-type: none"> Viva Voce - Practical Examination – At the end of the term practical 	05	

Plan of Practical Examination

Unit- I	Morphometric measurement (any Two)	08 Marks
	Slope analysis by using the following methods (Any One)	07 Marks
Unit- II	Drawing and interpretation of graphs. (Any Two)	08 Marks
	Drainage basin analysis (Any One)	07 Marks
	Practical Record	05 Marks
	Viva Voce -	05 Marks
	Internal Assessment	10 Marks

Suggested Readings

1. Monkhouse F.X.J. and Wilkinson H. R. (1971), Maps and Diagrams, London
2. Ramamurthy, K. (1982): Map interpretation, Madras
3. Petrie N. (1992), Analysis and Interpretation of Topographical Maps. Orient Longman Limited Calcutta.
4. Singh R. L. (1997), Elements of Practical Geography, Kalyan Publishing, New Delhi
5. Meux A. H. (1960), Reading Topographical Maps. University of London Press Limited
6. Jones P. A. (1968), Fieldwork in Geography. Longmans, Green and Company Limited
7. Archer J. E and Dalton T. H. (1968), Fieldwork in Geography B.T. Batsford Limited London
8. Wheeler K.S. Ed (1970), Geography in the field. Blond Educational, London.
9. Gupta, K. K. and Tyagi, V. C. (1992): Working with maps, Survey of India Publication, Dehradun.

GgMT-103 PRINCIPLES OF CLIMATOLOGY (Major)

Marks: 100 (80+20)

Credits: 04

Periods: 60 hours

Semester Examination =80 Marks

Time: 3 hours

Internal Assessment =20Marks

Course Objective:

1. The broad objective of the course is to introduce to the students the fundamentals of atmospheric phenomena, global climate systems and climate change.
2. The atmosphere and climate are a critical part of the earth system, and climatic variability and change are central to the issue of current and future global environmental change.
3. To grasp the techniques for modelling the climate, covering both theoretical and technical Aspects to introduce the contemporary issues related to climate change, relating it to Government policies.

Learning Outcomes :

1. To distinguish the weather and climate with an understanding of structure and composition of Atmosphere;
2. To understand the variations of weather systems in terms of Stability and Instability of atmosphere;
3. To enable the students to understand the vertical and horizontal distribution of atmospheric air;
4. To get complete information about Atmospheric Disturbances in terms of cyclones and anti-cyclones;
5. To understand climate change, pollution , Its impact and political provision to combat it.

Unit-I	Definition, nature and scope of Climatology. Atmospheric Composition and Structure: Variation with Altitude, Latitude and Season; Insolation and Temperature: Factors and Distribution, Heat Budget, Temperature Inversion.	20 Marks	15 Hrs
Unit-II	Atmospheric Pressure and Winds: Planetary Winds, Forces affecting Winds, General Circulation of Air, Jet Streams;	20 Marks	15 Hrs
Unit-III	Atmospheric Moisture: Evaporation, Humidity, Condensation, Fog and Clouds, Precipitation Types, Stability and Instability; Cyclones: Tropical Cyclones, Temperate Cyclones, Monsoon - Origin and Mechanism.	20 Marks	15 Hrs
Unit-IV	Climate change: concept and theories. Global warming- causes and impacts. Climate change reports and policy. Atmospheric Pollution: sources and types of pollution. Applied Climatology: Impact of climate-	20 Marks	15 Hrs

	Soil, Agriculture, house type, health, transportation.		
--	--	--	--

Suggested Readings

1. **Aguado, E., and Burt, J.E. (2013):** *Understanding Weather and Climate*, Pearson, New York, 552pp.
2. **Anderson, T. R., Hawkins, E., and Jones, P. D. (2016).** CO₂, the greenhouse effect and global warming: from the pioneering work of Arrhenius and Callendar to today's earth system models. – Endeavour, 40(3):178 187.
3. **Barry, R.G., and Chorley, R.J. (2010):** *Atmosphere, Weather and Climate*, Routledge, London, 516pp.
4. **Byers R.H. (1974):** *General Meteorology*, McGraw Hill BKCo New York.
5. **Critchfield, H.J, (2009):** *General Climatology*; Prentice Hall, London.
6. **Das P. K. (1995):** *The Mansoon*, Prayag pustak Bhavan, Allahabad, National Book Trust. India.
7. **Ela Dean, (2017):** *Principles of Atmospheric Science*, Larsen and Keller Education, 249 pp.
8. **Hobbs, J.E. (1980):** *Applied Climatology*, Butterworth, London.
9. **Lal, D.S.:** *Climatology*. Prayag pustak Bhavan, Allahabad.
10. **Lutgens, F.K., and Tarbuck, E.J. (2013):** *The Atmosphere – An Introduction to Meteorology*. Prentice Hall, Boston, 506pp.
11. **Mather J. R. (1975):** *Climatology: Fundamentals & Applications*. Mc Graw Hills Book Co., New York.
12. **Miller A., et. al. (1983);** *Elements of Meteorology*, Merrill, Columbus.
13. **Oliver J. E. (1973):** *Climate & Mans Environment*, John Wiley & Sons; New York.
14. **Robert V. Rohli, Anthony J. Vega, (2017):** *Climatology*, Jones & Bartlett Learning; 4 edition, 418 pp.
15. **Robinson, P. J., & Henderson-Sellers, A. (2014).** *Contemporary climatology*. Routledge.
16. **Singh, Savindra. (2006):** *Climatology*, Prayag Pustak Bhavan, Allahabad.
17. **Trewartha G.T. (1968):** *An Introduction to climate*, McGraw Hill BK Co. New York.
18. **Vlado Spiridonov, Mladjen Ćurić. (2021):** *Fundamentals of Meteorology*, Springer Nature, Switzerland, pp 437.
19. **Williams Sellers, (2014):** *Physical Climatology*, New India Publishing Agency, 280 pp.

–

GgMP104 PRACTICAL FOR CLIMATOLOGY (Major)

Marks: 50 (40+10)

Credits: 02

Periods: 60 hours

Semester Examination =40 Marks

Time: 4 hours

Internal Assessment =10Marks

Course Objective:

1. To grasp the techniques for reading and interpret Indian daily weather report
2. To understand the dynamics of the atmosphere.
3. To be able to analyses and interpret climatic data.

Learning Outcomes :

1. To identify various sources of climate data
2. To understand the formats of Indian daily weather report and reading of weather signs and symbols
3. To represent climatic data diagrammatically and interpretation of results.
4. To know methods of measurement of climatic elements
5. To analyse interrelationship between various climatic elements

Unit-I	Indian daily weather report and its format Reproduction of weather details by weather signs and symbols Interpretation of Indian daily weather maps- (Rainy Season, Winter and Summer) Construction of Weather Station Models	15 Marks 30 Hrs
Unit-II	Climograph (Griffith Taylor and E.E. Foster's) Climatograph, Hythergraph, Ergograph, Rainfall dispersion diagram, Simple, Compound and Octagonal Wind rose Water Budget	15 Marks 30 Hrs
	<ul style="list-style-type: none"> • Practical Record – A practical record comprising one exercise each on the above topics should be prepared • Viva Voce - • Practical Examination – At the end of the term practical 	05 05

Plan for Practical Examination

Unit- I	weather signs and symbols (Minimum 4)	08 Marks
	Interpretation of Indian daily weather maps (Any One Season)	07 Marks
Unit- II	Climatic graphs. (Any Two)	15 Marks

	Practical Record	05 Marks
	Viva Voce -	05 Marks
	Internal Assessment	10 Marks

Suggested Readings

1. Monkhouse F.X.J. and Wilkinson H. R. (1971), Maps and Diagrams, London
2. Ramamurthy, K. (1982): Map interpretation, Madras
3. Petrie N. (1992), Analysis and Interpretation of Topographical Maps. Orient Longman Limited Calcutta.
4. Singh R. L. (1997), Elements of Practical Geography, Kalyan Publishing, New Delhi
5. Meux A. H. (1960), Reading Topographical Maps. University of London Press Limited
6. Jones P. A. (1968), Fieldwork in Geography. Longmans, Green and Company Limited
7. Archer J. E and Dalton T. H. (1968), Fieldwork in Geography B.T. Batsford Limited London
8. Wheeler K.S. Ed (1970), Geography in the field. Blond Educational, London.
9. Gupta, K. K. and Tyagi, V. C. (1992): Working with maps, Survey of India Publication, Dehradun.

GgET-105 **BIOGEOGRAPHY (Elective)**

Marks: 100 (80+20)

Credits: 04

Periods: 60 hours

Semester Examination =80 Marks

Time: 3 hours

Internal Assessment =20Marks

Course Objectives:

The objectives of this course are to understand the development of the branch of biogeography and also to know the development of man-environment relationship. To disclose the different types of evidence and records of environmental changes.

Learning Outcomes :

After completion of the course, the students get capabilities on understanding the development of biogeography. Understand man- environment relationship. Learn about different biogeochemical cycles. Get inside into the distribution of forests worldwide. Understand the importance of conservation of different biotic and abiotic resources.

Unit-I	Biogeography - Development and scope. Biosphere-definition, nature and composition. Environment, Habitat and Plant-animal association	20 Marks	15 Hrs
Unit-II	Biogeochemical cycles- the hydrological cycle, the carbon cycle, the oxygen cycle, the nitrogen cycle, the phosphorus cycle and the sediment cycle. World distribution of forests; National Forest Policy of India; Conservation of Biotic Resources	20 Marks	15 Hrs
Unit-III	Biodiversity meaning, definition, elements and types. Ecosystem- Meaning, types, components and functioning of ecosystem, Evolution of living organism and factors influencing their distribution on the earth, Biomes-Meaning and types	20 Marks	15 Hrs
Unit-IV	Major Environmental issues in India casues and effect. Major Environmental movements Loss of Biodiversity Water Pollution, Air Pollution, Noise Pollution, Nuclear (Atomic) Pollution. Conservation of Biotic Resources : Soil, Forest and Wild life.	20 Marks	15 Hrs

Suggested Readings

1. Agarwal, D.P. (1992). Man and Environment in India Through Ages, Book & Books.
2. Bradshaw, M.J. (1979), Earth and Living Planet, ELBS, London. 3. Cox. C.D. and Moore, P.D. (1993), Biogeography: An Ecological and Evolutionary Approach (Fifth Edition), Blackwell.
4. Gaur, R. (1987), Environment and Ecology of Early Man in Northern India, R.B. Publication Corporation, New Delhi.
5. Hoyt, J.B. (1992), Man and the Earth, Prentice Hall, U.S.A.
6. Huggett, R.J. (1998), Fundamentals of Biogeography, Routledge, U.S.A.
7. Illic, J. (1974), Introduction to Zoogeography, Mcmillian, London.
8. Khoshoo, T.N. and Sharma, M. (eds.) (1991). Indian Geosphere-Biosphere. Har-Anand
9. Lapedes, D.N. (ed.) (1974). Encyclopedia of Environmental Science, McGraw Hill. Publication, Delhi.
10. Mathur. H.S. (1998). Essentials of Biogeography. Anuj Printers, Jaipur.
11. Pears. N. (1985), Basic Biogeography. 2nd ed. Longman, London.
12. Simmon, L.G.(1974), Biogeography, Natural and Cultural, Longman, London.
13. Tivy, J. (1992), Biogeography: A Study of Plants in the Ecosphere, 3rd Edition. Oliver and Boyd, U.S.A.

GgET-106 ENVIRONMENTAL GEOGRAPHY (Elective)

Marks: 100 (80+20)

Credits: 04

Periods: 60 hours

Semester Examination =80 Marks

Time: 3 hours

Internal Assessment =20Marks

Course Objectives

1. To provide in depth knowledge about environment.
2. To introduce students 'Environment' from competitive examinations point of view.
3. To nurture scientific and research approach among the students.

Learning Outcomes :

- 1.To educate students in the contents and methods of Geography of Environment as an academic and professional discipline.
2. To understand elements of environment and acquire knowledge about biodiversity
3. To get knowledge about natural hazards and management
4. To understand the various environmental issues and policies

Unit-I	Inter disciplinary relation between geography and environment, key terminologies and concepts of environment: (ecology, ecosystem, energy pyramids, Bio accumulation, Bio magnification, ecotone), Approaches to environmental studies, Indian Environmental movements.	20 Marks	15 Hrs
Unit-II	Major Environmental issues, health hazards associated with environmental degradation., solid waste management, hazards associated with illegal sand mining and coal mining, National Green Tribunal, swatch Baharat mission 2.0.	20 Marks	15 Hrs
Unit-III	Environmental Impact Assessment, preserving ecology at 3 tier (local- state-national level), Government policies and program for ecology conservation, Panchmrit targets of India, outcomes of different protocols/ conventions (Kyoto, Montreal, Rio earth summits, Paris, Glasgow, Basel convention etc.)	20 Marks	15 Hrs
Unit-IV	Emerging Environmental issues: food security, Population explosion, climate change, Sustainable development Goals v/s Millennium Development Goals, Briefing India's commitment towards sustainable environment, issues of	20 Marks	15 Hrs

	rehabilitation of displaced people in development project, Refugee issues, Major Supreme Court judgements related to environment.		
--	---	--	--

Suggested Readings

1. Alexander, Mike. 2008. Management planning for nature conservation: A theoretical basis & practical guide, Springer.
2. Balakrishnan, M., 1998. Environmental Problems and Prospects in India, in Das, R.C., et. al. Oxford & IBH Pub., New Delhi.
3. Consensus Study Report, 2005. Valuing Ecosystem Services: Toward Better Environmental Decision-Making, National Research Council, Division on Earth and Life Studies, Water Science and Technology Board, Committee on Assessing and Valuing the Services of Aquatic and Related Terrestrial Ecosystems. National Academies Press, Washington.
4. Das, R. C., 1998. The Environmental Divide: The Dilemma of Developing Countries, A.P.H. Pub., New Delhi.
5. Freedman, Bill. 1995. Environmental Ecology: The Ecological Effects of Pollution, Disturbance, and Other Stresses, Academic Press. London.
6. Gole, P., 2001. Nature Conservation and Sustainable Development in India, Rawat Pub., Jaipur.
7. Hooja, R., et. al., (ed.) 1999. Desert, Drought and Development: Studies in Resource Management and Sustainability, Rawat Pub, Jaipur
8. Hussain, M., (ed.) 1996. Environmental Management in India, Rawat Pub., Jaipur
9. Munn, T., (ed.) 2001. Encyclopaedia of Global Environmental Change, John Wiley & Sons, West Sussex 7.
10. Ramakrishnan, P. S. 1997. Conservation and Management of Biological Resources in Himalaya, Oxford & IBH Pub., New Delhi.
11. Singh Savindra, 2015. Paryavaran Bhoogol. Prayag Pushtak Bhawan, Allahabad (Hindi).
12. Singh, R.B., (ed.) 1990. Environmental Geography, Heritage Pub., New Delhi.

GgET-107 OCEANOGRAPHY (Elective)**Marks: 100 (80+20)****Credits: 04****Periods: 60
hours**

Semester Examination =80 Marks

Time: 3 hours

Internal Assessment =20Marks

Course Objective

1. To develop the understanding of Hydrosphere and its variation on earth's surface.
2. To enable students to understand characteristics of ocean, ocean water and resultant effect.
3. To have the knowledge of physical and chemical properties of oceans.
4. To know the types of oceanic currents and their distribution.

Learning Outcomes :

1. Understanding of the nature and significance of Oceanography.
2. Learning about the ocean floor, marine processes, landforms and resources;
3. Recognizing the role of oceans temperature and salinity.
4. Comprehending about circulation of ocean water.

Unit-I	Nature and scope of oceanography, History of oceanography. Distribution of land and water; major features of ocean basins, continental margin and deep ocean basins. (Atlantic, Pacific and Indian Oceans,)	20 Marks	15 Hrs
Unit-II	Physical and chemical properties of sea water: distribution of Temperature and salinity of oceans and sea. Surface currents – currents of the Atlantic, Pacific and Indian Oceans, thermohaline, waves and tides.	20 Marks	15 Hrs
Unit-III	Major Marine Environment, impact of human on Marine Environment, Marine Pollution – causes, Marine Deposits and formation of coral reefs.	20 Marks	15 Hrs
Unit-IV	Applied Oceanography – Marine life – factor of Marine Environment, Marine Biozones, law of the sea; exclusive economic zone, Food and Mineral resources of the sea, Oceans and world Geopolitics.	20 Marks	15 Hrs

Suggested Readings:

- 1) Anikouchine, W. A. and Sternberg.: The World Oceans- An Introduction to Oceanography Englewood Cliffs, N. J.
- 2) Grald, S.: General Oceanography- An Introduction, John Wiley & Sons, New York.
- 3) Garrison, T. Oceanography, Wadsworth. USA.
- 4) King, C.A.M.: Beaches and Coasts, E. Arnold, London.
- 5) King, C.A. M.: Oceanography for Geographers E. Arnold, London.
- 6) Sharma, R. C. Vatel M.: Oceanography for Geographers. Chaitanya Publishing House Allahabad.
- 7) Shepard, F.P.: Submarine Geology. Harper & Sons, New York.
- 8) Thurman, H. B.: Introductory Oceanography, Charles Webber E. Merrill publishing Co.
- 9) Weisberg. J. and Howard: Introductory Oceanography, McGraw-Hill Book, New York.
- 10) Manakari, M.P. and Mangnale, S.K. Oceanography, Aruna Prakashan, Latur
- 11) Siddharth K. 'An Introduction to Oceanography' Kisalaya Publications, New Delhi.
- 12) लाल डी.एस. 'समुद्र विज्ञान' शारदा पुस्तक भवन, इलाहबाद.
- 13) सिंग सविंद्र 'समुद्र विज्ञान' प्रवालिका पब्लिकेशन, इलाहबाद

**GgEP-108 PRACTICAL FOR TOPOGRAPHICAL MAPS AND
COMPUTERRISED DATA ANALYSIS TECHNIQUES**
(Common practical for Elective Papers)

Marks: 50 (40+10)

Credits: 02

Periods: 60 hours

Semester Examination =40 Marks

Time: 4 hours

Internal Assessment =10 Marks

Course Objectives: The objective of this course are to understand, Analysis, calculation and construction of graphs and maps about geomorphological elements.

Learning Outcomes: After completion of the course the student get capabilities and skill on Morphometric measurement, Slope analysis, Drainage basin analysis and construction of geomorphological diagrams and graphs.

Unit-I	Study of S.O.I. Topographical Maps 1. Indexing and conventional signs and symbols (OS) 2. Grid references. 3. Locational and Relief aspects of the area a. Latitudinal & Longitudinal extension b. Contour interval c. Maximum and Minimum heights 1.Marginal Information, 2.Patterns of Relief a. Distribution of Spot heights, benchmarks, Trigonometrically Points etc. b. Types of Slopes (convex, concave, uniform etc.) c. Major landforms from contour patterns 3. Patterns of Drainage network a. Types-trellis, dendritic, radial, etc. b. Streams with water, without water. c. Influence of relief on drainage 4. Patterns of Vegetation. a. Types of vegetation b. Association of relief and drainage c. Reserved Forest and Protected Forest 5. Patterns of Settlements. a. Types, amenities, facilities and communication, etc. b. Distribution, relative size, relative distance (dispersed, nucleated etc.) 6. Patterns in Land Use a. Occupation, Agriculture, mining etc. areal distribution, b. Transportation and Communication, c. Irrigation, d. impact of	23 Marks	40 Hrs
--------	--	----------	--------

	physical landscape.		
Unit-II	Microsoft Excel (a) Workbooks & Worksheets (b) Data Analysis tools and Techniques i) Advanced Filter Command ii) IF Conditional Command iii) Conditional Formatting iv) By default insert Function (c) Development of Syntax on Formula Bar i) Mathematical and Statistical Operations j) Application of Operations in formula Development. (d) Data Presentation Techniques- Bar Graphs and Line Graphs	7 Marks	20 Hrs
	<ul style="list-style-type: none"> • Practical Record – A practical record comprising one exercise each on the above topics should be prepared • Viva Voce - • Practical Examination – At the end of the term practical 	05	
		05	

(Note: Teachers should select Topographical maps from plains, plateaus and mountains regions of India)

Plan for Examination

Unit- I	Marginal Information of S.O.I Topographical Maps	02Marks
	Introduction to Topographical Map	03 Marks
	Pattern and Relief	04 Marks
	Drainage and its Patterns	04 Marks
	Vegetation	03 Marks
	Patterns of Settlements.	04 Marks
	Patterns in Land Use	03 Marks
Unit- II	Data Analysis tools and Techniques	02Marks
	Development of Syntax on Formula Bar	02Marks
	Data Presentation Techniques	03Marks
	Practical Record	05 Marks
	Viva Voce -	05 Marks
	Internal Assessment	10 Marks

Suggested Readings:

1. Monkhouse F.X.J. and Wilkinson H. R. (1971), Maps and Diagrams, London
2. Ramamurthy, K. (1982): Map interpretation, Madras
3. Petrie N. (1992), Analysis and Interpretation of Topographical Maps. Orient Longman Limited Calcutta.
4. Singh R. L. (1997), Elements of Practical Geography, Kalyan Publishing, New Delhi
5. Meux A. H. (1960), Reading Topographical Maps. University of London Press Limited
6. Jones P. A. (1968), Fieldwork in Geography. Longmans, Green and Company Limited
7. Archer J. E and Dalton T. H. (1968), Fieldwork in Geography B.T. Batsford Limited London
8. Wheeler K.S. Ed (1970), Geography in the field. Blond Educational, London.
9. Gupta, K. K. and Tyagi, V. C. (1992): Working with maps, Survey of India Publication, Dehradun.
10. Maguire, D.J. (1989): Computers in Geography, Longman, London.
11. Mahmood, A. (1977): Statistical Methods in Geographical Studies, Rajesh Pub, New Delhi.
12. Mather, P.M. (1991): Computer Applications in Geography, Wiley, New York, USA.
13. McFedries, P. (2007): Formulas and Functions with Microsoft Office Excel 2007, Que/Pearson, Indianapolis, Indiana, USA.
14. Miller, M. (2007): Absolute beginner's guide to computer basics (4th Ed.), Que/Pearson, Indianapolis, Indiana, USA.
15. Monmonier, M.S. (1982): Computer Assisted Cartography: Principles and Prospects, Prentice Hall.

GgC-109 RESEARCH METHODOLOGY FOR GEOGRAPHY (Compulsory)

Marks: 100 (80+20)

Credits: 04

Periods: 60 hours

Semester Examination =80

Time: 3 hours

Marks

Internal Assessment =20Marks

Course Objectives:

- The course aims to understand the basic structure of scientific writing.
- Conduct field work for collection of Data
- Come to know the methods of designing the questionnaire
- To develop the skills of scientific writing.

Learning Outcome: After completion of this course students will be able to

- Understand the aims and importance of Research Methodology.
- Conduct field work and collect primary data related to research work.
- Understand the application of tabulation methods on data collected.
- Develop the skill of scientific writing.

Unit-I	Research meaning, nature scope types, and significance, significance of library in research: review of literature, formulation of research problem, hypothesis — meaning formulation, need, process, importance, testing of hypothesis, research plan.	20 Marks	15 Hrs
Unit-II	Methods of data collection — characteristics of geographical data — data collection primary and secondary data — sources of data: traditional and modern — types of sampling significance of sampling in research data collection through field work and questionnaires. Importance of case study method in research.	20 Marks	15 Hrs
Unit-III	Data processing and analysis: classification and tabulation — through traditional and modern techniques, cartographic representation of data, the computer its role in research process.	20 Marks	15 Hrs
Unit-IV	Preparation of project report: significance, layout of the writing a research report - introduction to the problem- objectives and hypothesis, research plan, result of analysis — summary of finding, conclusions, writing of references, bibliography, awareness of plagiarism.	20 Marks	15 Hrs

Suggested Readings:

1. Kothari, C. R., Research Methodology, New Age International Publishers, New Delhi, 2009.
2. Bhandarkar, Research Methodology in Social Sciences,
3. Mishra H.N., Singh B.P., Research Methodology in Geography, Rawat Publication Jaipur,
4. Montello, D. and Sutton, P. An Introduction to scientific research method in geography and environmental studies, Sage Publication, 2008.
6. कार्लेकर, श्रीकांत, काळे मोहन, भूगोलशास्त्रातील संशोधन पद्धती, डायमंड प्रकाशन, पुणे, 2007.
7. यादव हिरालाल, भोध प्रविधी एवं मात्रात्मक भूगोल, राधा प्रकाशन नई दिल्ली, 2003.
5. King, L. T., Statistical Analysis in geography, Englewood cliffs province- ha

**M.A. FIRST YEAR GEOGRAPHY
SEMESTER II
(National Education Policy)**

GgMT-201 **GEOGRAPHY OF INDIA (Major)**

Marks: 100 (80+20)

Credits: 04

Periods: 60 hours

Semester Examination =80 Marks

Time: 3 hours

Internal Assessment =20Marks

Course Objectives:

- 1) As a discipline geography has nearly 100 years of existence within the formal system of university education in India.
- 2) Although students are made aware of geographical ideas and concepts that emerged from USA, Canada, Europe and other parts of the world, what is India's contribution to the knowledge of geography is rarely brought to light.
- 3) This course has been designed to ensure post graduate students are well acquainted with the Geography discipline with in country.

Learning Outcomes:

- 1) The students would engage with a critical understanding of the evolution, growth and characteristics of geography as a science in India.
- 2) How Higher Education, Policies have impacted the status of Geography in India would be an important component to add depth to the analysis.
- 3) Students would be introduced to geographers of India (their life and works) with an aim to gather the purpose and works of key contributors to geography in India.

Unit-I	India- Location, Structure and Physiographic Division, Drainage System (Himalayan and Peninsular), Mechanism of Indian Monsoons and Rainfall Patterns, Climatic Regions; Natural Vegetation; Soil: Formation, Classification, Distribution, Conservation Desertification, Soil Health Card.	20 Marks	15 Hrs
Unit-II	Resources: Land, Energy (Renewable and Non-renewable), Water as A Resource, Biological Resource; Biological Resource, Mineral Belt of India, Different Revolutions, Agriculture Allied Activities in India (Apiculture, Sericulture, Dairy, Fishing and Others), Relevance of Koppen Climatic Classification with Respect to India and agro climatic region, New Initiatives in Agricultural Sector.	20 Marks	15 Hrs
Unit-III	Industrial Development, Classification of Industries, Factors Affecting Location of Industries, Mapping Major Industrial Regions in India, New Industrial Policies;	20 Marks	15 Hrs

	Special Economic Zones; New Emerging Industries: Tourism, Hospitality, Sunrise Industries, Foot Loose Industries. Transport, Communication and Trade: Diverse Mode of Transport, Merits and Demerits; Communication Services		
Unit-IV	Demographic Characteristics: Distribution and Density of Population, Growth of Population; Pyramids, Literacy Rate, Work-Force, Dependency Ratio, Infant Mortality Rate, Maternal Mortality Rate, Neo Natal Birth/ Death Rate, National population Register v/s National Register of citizens, Migration and Associated Problems; Demographic Dividend: Recent Trends in Demographic Transition; Issues of Population Explosion and Limited Resources	20 Marks	15 Hrs

Suggested Readings:

1. Deshpande, C. B. 1992. India a Regional Interpretation. New Delhi: Northern Book Center
2. Drèze, Jean and Amartya Sen. 1996. India: Development and Participation. Oxford University Press
3. Jayaram, N. 2004. The Indian Diaspora: Dynamics of Migration. Sage
4. Kapur, Anu. 2010. Vulnerable India: A Geographical Study of Disasters. Sage
5. Kapur, Anu. 2015. Made Only in India: Goods with Geographical Indications. Routledge.
6. Khullar, D.R. 2008. India: A Comparative Geography, Kalyani Publishers, New Delhi.
7. Krishan, Gopal. 2017. The Vitality of India: A Regional Perspective, Rawat Publications.
8. McKinsey & Company Inc. 2013. Reimagining India: Unlocking the Potential of Asia's Next Superpower. Simon & Schuster.
9. Ramachandran, R. 2018. A History of Hinduism: The Past, Present and Future. Sage.
10. Singh, Jagdish, 2003. India: A Comprehensive Geography, Radha Publications, Gorakhpur.
11. Shukla, Sandhya. 2003. India Abroad. Hyderabad: Orient Longman.
12. Tharoor, Shashi. 2016. An Era of Darkness: The British Empire in India. Aleph Book Company
13. Wolpert, Stanley. 2005. India, 3 rd Ed. Berkeley: University of California Press

GgMP-202 PRACTICAL : STATISTICAL TECHNIQUES IN GEOGRAPHY (Major)

Semester Examination =40 Marks

Credits: 02

Periods: 60 hours

Internal Assessment =10 Marks

Time: 4 hours

Course Objectives.

1. To develop "statistical literacy," a working understanding of statistics that can help in critically evaluating data-driven results in the discipline of geography.
2. To obtain a rich set of statistical tools for data analysis, with an understanding of the how to choose appropriate techniques.
3. To enable you to confidently and carefully interpret the results of data analyses and clearly communicate those results.

Learning Outcomes :

1. To understand the importance and use of statistical techniques in Geography
2. To form frequency distribution tables and graphically interoperate the results.
3. To measure central tendency and dispersion of data.
4. To Examine relationship between two or more variables with correlation and regression analysis.
5. To apply comprehensive knowledge of statistics for analysis of geographical data.

Unit-I	Measurers of Statistics Measurers of Central tendency using simple, discrete and continuous series. Mean, Median and Mode. (Long and Short methods) Measurers of dispersion : Mean deviation, Standard Deviation and Quartile Deviation.	16 Marks	30 Hrs
Unit-II	Analysis of Statistical Relationship Skewness Karl Pearson's and Bowley's Methods Correlation Analysis : Rank order correlation and Product movement correlation. Regression Analysis : Simple and Multiple Regression. Least Square Method	14 Marks	30 Hrs
	<ul style="list-style-type: none"> • Practical Record – A practical record comprising one exercise each on the above topics should be prepared • Viva Voce - • Practical Examination – At the end of the term practical 	05 05	

Plan of Practical Examination

Unit- I	Measurers of Central tendency (Any Two)	08 Marks
	Measurers of dispersion (Any Two)	08 Marks
Unit- II	Correlation Analysis (Any One)	07 Marks
	Regression Analysis (Any One)	07 Marks
	Practical Record	05 Marks
	Viva Voce -	05 Marks
	Internal Assessment	10 Marks

Suggested Readings

1. Gupta, C.B.(1978): An introduction to Statistical Methods, Vikas Pub. House, New Delhi.
2. Elhance, D.N. (1972): Fundamentals of Statistics, Kitab Mahal, Allahabad.
3. Burt, J.E., Barber, G.M., and Rigby, D.L. (2009): Elementary Statistics for Geographers (3rd Ed.), The Guilford Press.
4. King, L.J. (1991): Statistical Analysis in Geography. Prentice Hall, Englewood Cliff N.J.
5. Cole, J.P. & King, C.A.M. (1968): Quantitative Techniques in Geography. John Wiley & sons Inc.New York.
6. Gregory, S. (1978): Statistical Methods and the Geographer (4th Ed.), Wiley.
7. Hammond, R., and Mc Cullagh, P.S. (1978): Quantitative Techniques in Geography: An Introduction (2nd Ed.), Oxford University Press, USA.
8. Kothari, C.R. (1996): Research Methodology: Methods and Techniques, Vishwas Prakashan, New Delhi.
9. Mahmood, A. (1977): Statistical Methods in Geographical Studies, Rajesh Pub, New Delhi.
10. Mishra, R.P. (1991): Research Methodology in Geography, Concept Publising, New Delhi.

**GgMT-203 INTRODUCTION TO REMOTE SENSING AND
GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEM (RS & GIS) (Major)**

Marks: 100 (80+20)

Credits: 04

Periods: 60 hours

Semester Examination =80 Marks

Time: 3 hours

Internal Assessment =20Marks

Course Objective :

- 1 The aim of this course is to apprise the students to various aspects of Aerial photographs.
2. Introducing advance technique of Remote Sensing and GIS.
3. It teaching the important elements of the Geospatial technology and its application in context of spatial science.

Learning Outcomes :

1. To understand the basic concept and principles of remote sensing and digital image processing
2. To understand the role of remote sensing and DIP in data collection and analysis.
3. To know the different types of sensor and digital image processing techniques.
4. To understand the basic concepts of Geographical Information System and GPS.
5. To know various components of GIS and to learn about map projection and coordinate system.
6. To know various applications of GIS and GPS in various fields

Unit-I	Fundamentals of Remote Sensing: Definition and Concept, Process of Remote Sensing, Development of remote sensing – global and Indian Electromagnetic Spectrum: Definition and Concept, interactions with atmosphere and earth's surface, Atmospheric window, Black body Spectral Reflectance Curve: Concept, curves for land, water bodies/oceans, vegetation In Optical, IR, Thermal and Microwave bands	20 Marks	15 Hrs
Unit-II	Platforms and orbits: types of platforms used for remote sensing, types of orbits (geostationary and polar) Sensing of electromagnetic energy: Measurement of radiance, conversion of radiance to digital number Resolutions and Sensors: Types of resolutions, Remote Sensors and types based on resolutions and sources of illumination, overview of spaceborne sensors. Visual Image Interpretation: Image display and color	20 Marks	15 Hrs

	composites, elements of visual image interpretation		
Unit-III	Geographic Information System: Definition, concept, components, functions and applications. Spatial Data Models: Vector and Raster, Vector representation (point, line, area and TIN), Concepts of arc, node, vertices and topology. Coordinate Reference Systems: Geographic and Projected, Map Projections and Datum for GIS data.	20 Marks	15 Hrs
Unit-IV	Vector-based spatial analysis: single layer operations (extraction and proximity) and multilayer operations (overlay operations), Raster-based spatial analysis: Georeferencing, Spatial Interpolation and raster generation, raster reclassification, arithmetic, relational and logical operations Global Positioning System: Segments of satellite-based positioning systems, main systems – NAVSTAR, GLONASS, Galileo and Indian GPS Principles of positioning: Positional Accuracies, Relative Positioning, errors and sources	20 Marks	15 Hrs

Suggested Readings:

- 1 : Agrawal, N.K.(2006), Essentials of GPS (Second Edition), Book Selection Centre, Hyderabad
- 2 : American Society of Photogrammetry (1983): Manual of Remote Sensing, ASP Palis Church, V.A
- 3 : Barrett, E.G. and Curtis, L.F. (1992): Fundamentals of Remote Sensing in Air Photo-interpretation, McMillan, New York
- 4 : Bernhardsen, Tor (2002): Geographical Information Systems: An Introduction, Third Edition, John Wiley & Sons, Inc., New York.
- 5 : Burrough, Peter A and McDonnell, R.A. (1998): Principles of Geographical Information Systems, Oxford University Press, Mumbai
- 6 : Campbell. J. (1989): Introduction to Remote Sensing, Guilford, New York.
- 7 : Clarke, Keith C. (1998): Getting Started with Geographic Information Systems, Prentice-Hall Series in Geogl. Info. Science, Prentice-Hall, Inc. N.J.
- 8 : Curran, Paul, J, (1988): Principles of Remote Sensing, Longman, London.
- 9 : Heywood, I. et al (2002): An Introduction to Geological Systems, Pearson Education Limited, New Delhi.
- 10 : Iliffe, J.C (2006), Datums and Map Projections for Remote Sensing, GIS and Surveying, Whittles Publishing, New York.

- 11 : Jonson. R. J. (2003): Remote Sensing of the Environment-An Earth Resources Perspective, Pearson Education Series in Geographical Information Science, Keith C. Clarke (Series editor) Pearson Educators Private Limited. (Singapore), New Delhi.
- 12 : Joseph, G. (2009): Fundamentals of Remote Sensing, Universities Press (India) Pvt. Ltd., Hyderabad.
- 13 : Lillesand and Thomand and Relph Kiffer (1994). Remote Sensing and Image Interpretations, John Wiley and Sons, Inc., New York
- 14 : Parker, R. N. (2008), GIS and Spatial Analysis for the Social Sciences, Routledge, New York
- 15 : Paul Longley (2005), Geographic Information Systems and Science, John Wiley & Sons.
- 16 : Pickles, John (2006), The Social Implications of geographic Information Systems, Rawat Publications, Jaipur.
- 17 : Star, Jeffrey and John Estes (1996), Geographical Information Systems: An Introduction, Prentice-Hall, inc., N.J.
- 18 : Shekar, S and Chawla, S, (2009), Spatial Databases: A Tour, Pearson Education, Delhi.
- 19 : Tempfli, T. K., Kerle, N., Huurememan, G.C., and Janssen, L.L.F (2009), Principles of Remote Sensing, ITC, Netherlands
- 20 : Chouniyal Devidatta : Sudur Sanvedan envm Bhougolik suchana pranali ke sinddhant , sharada Pustak Bhavan, Prayagraj

GgMP204 PRACTICAL ON REMOTE SENSING AND GIS

Semester Examination =40 Marks

Credits: 02

Periods: 60 hours

Internal Assessment =10 Marks

Time: 4 hours

PRACTICAL ON REMOTE SENSING AND GIS

Unit-I	Basics of principles of visual interpretation of satellite images Visual image interpretation: identification and delineation of physical features and cultural features from satellite images Radiometric correction of satellite data Georeferencing of maps and images Preparation of Standard and Non-Standard FCC Identification of landuse and landcover using digital numbers Image classification (un-supervised and supervised)	20 Marks 30 Hrs
Unit-II	Computer fundamentals for G.I.S., Raster and Vector, Concept of open-source software, Introduction to QGIS, Downloading and Installation of QGIS, Creating a readymade Base map (Google, Open Street Map, Quick start Kit- at least one), creating map layout, adding- grid, coordinates, legend, title, scale, direction. Exporting map as image. Creation of vector data model using line, polygon and point, digitization and creating an outline map, creating map layout and adding attribute data to map, adding coordinates, title, direction, scale and legend, exporting map as image.	20 Marks 30 Hrs
	<ul style="list-style-type: none"> • Practical Record – A practical record comprising one exercise each on the above topics should be prepared • Viva Voce - • Practical Examination – At the end of the term practical 	05 05

Plan of Practical Examination

Unit- I	Visual Interpretation	07 Marks
	Radiometric correction / Georeferencing / FCC / LULC	08 Marks
Unit- II	fundamentals for G.I.S.,	07 Marks
	Map Making Exercise	08 Marks

	Practical Record	05 Marks
	Viva Voce -	05 Marks
	Internal Assessment	10 Marks

Suggested Readings :

1. Remote Sensing and Image interpretation: Thomas Lille sand & R.W. Keifer, John Wiley and Sons (3rd Ed.).
2. Text Book of Remote Sensing & Cartography Kalyani Publication, D. Nandi, T. Chattrejee.
3. Remote Sensing: Principles and Interpretation: F. Sabins, Freeman Publication.
4. Introductory Digital Image Processing: J.R. Jensen.
5. Jensen, J.R. 2000: Remote Sensing of the Environment: An Earth resource Perspective. Prentice Hall
6. Ahmed El-Rabbany, Introduction to GPS The Global Positioning System, Artech House Boston London 2002
7. Principles of GIS: P. A. Burrough and Rachel A.M. McDonnel, Oxford.
8. Concepts and Techniques of GIS by C.P. Lo and A.K.W. Y eung, Prentice Hall.
9. An Introduction to GIS by Heywood, Cornelius and Carver, Pearson Education

GgET-205 **MEDICAL GEOGRAPHY (Elective)**

Marks: 100 (80+20)

Credits: 04

Periods: 60 hours

Semester Examination =80 Marks

Time: 3 hours

Internal Assessment =20Marks

Course Objective :

- 1 Describe and explain how public health is an inherently geographical problem and how geography helps to identify and illuminate health challenges;
- 2 Demonstrate an understanding of the function of geography in mediating health and health outcomes.
- 3 Illustrate how geography illuminates contemporary perspective in health data through organizing and disaggregating it in geographical space;

Learning Outcomes :

1. Understand health issues in its spatial context
2. Extrapolate influence of place and location on human health.
3. Analyze spatial pattern of diseases and health care provisions.
4. Apply geographical concepts and techniques to health related problems.

Unit-I	Concepts and Traditions Definition, Nature, Scope, Elements, Approaches, Development of medical Geography. Relationship of medical geography and other social sciences. Disease ecology in medical geography	20 Marks	15 Hrs
Unit-II	Human-Environment Interaction Health and environment- concept of health – Physical, Mental and Social health, Geographical approaches of health, Natural environment, Health and hygiene, Social Environment and health, Balance diet, perception of diseases, treatment of diseases,, Socio –economic condition and health.	20 Marks	15 Hrs
Unit-III	Modernization, Population change and Health: Disease cycle, Disease ecology, Diseases classification – genetic, communicable, Non-communicable, occupational , deficiency diseases, Pandemic, Virus infection, Bacterial diseases, Diseases diffusion, Concept of Epidemiology, Epidemiological Transition. The theory of Epidemiological Transition (Omran Theory)	20 Marks	15 Hrs
Unit-IV	Global Inequalities in Health resources : Health education – meaning, scope, aims and mode of	20 Marks	15 Hrs

	health education. Influencing factors of health in India, Position of food and nutrition in India, Personal health, social context of disease, Concept of health care, levels of health care, health care services in India, Health care policy in India. WHO, UNISEF, Indian red cross society.		
--	--	--	--

Suggested Readings:

1. Aikat, B.K. (1985) Tropical diseases in India, Arnold Meinemann, Delhi, 1st Edition Akhtar Rais (1990), Environmental population and health problems, Ashish Publishers Home, New Delhi.
2. Ansari, S.H. (2005), "Spatial Organization of health care facilities in Haryana" NGJI, Vol 51, PP 3-4, 51- 61.
3. Chakrabarti, N., (1954), "Some factors influencing the mortality of cholera. Calcutta," Medical Journal, Vol. 51.
4. Determinants of Health: A New Synthesis. John Frank. Current Issues in Public Health, 1:233-240, 1995
5. Egles, J. and Woods, K.J. (1983) The Social Geography of Medicine and Health, Groom Helm London, 1st Edition
6. K. Chaubey, "Epidemic of HIV/AIDS in India: A Study in Medical Geography. "Annals of NAGI, Vol. XXV No.1, 2005 pp 28-33. Learmonth, A.T.A. (1985) Diseases in India, Concept Pub. Company, New Delhi, 1st Edition
7. Misra, R.P., (2007), Geography of Health, Concept Publishing Company, New Delhi, 2007.
- 8 Robert G. Evans, Morris Barer, and Theodore Marmor. (1994). "Why are Some People Healthy and Others Not? The Determinants of the Health of Populations". Aldine Transaction, USA.
- 9 Shafi, M. (1967), "Food Production, efficiency and Nutrition in India." The Geographer, Vol. pp. 23-27.
- 10 Siddiqui, M.F. (1971), "Concentration of Deficiency Diseases in Uttar Pradesh. The Geographer, Vol. 18 pp 90-98.
- 11 Singhai, G.C. (2006), Medical Geography, Vasundhra Publication, Gorakhpur, 2006. Wilkinson R G. (1996). "Unhealthy Societies: The Afflictions of Inequality", Routledge, London.

GgET-206 HISTORY OF GEOGRAPHICAL THOUGHTS (Elective)

Marks: 100 (80+20)

Credits: 04

Periods: 60 hours

Semester Examination =80 Marks

Time: 3 hours

Internal Assessment =20Marks

Course Objectives:

The objectives of this course are to understand contributions of Greek, Roman Arab. Chinese and Indian scholars in development of geography and also to know the development of modern geography.

Learning Outcomes:

After completion of the course, the students get capabilities on understanding the development of geography from ancient to modern age and also come to know the contribution of geographers to the development of society.

Unit-I	Geographical Thoughts in Ancient and Medieval Period Greek Contribution, Roman Contribution, Indian Contribution, Dark age in Europe, Arab Contribution, Age of Discoveries	20 Marks	15 Hrs
Unit-II	Geographical Thoughts in Modern Period German Contribution- French Contribution: British Contributions American Contribution-	20 Marks	15 Hrs
Unit-III	Dualism and Approaches in Geography Physical Vs Human Geography Systematic Geography Vs Regional Geography Determinism Vs Possibilism and New Determinism Systematic Approach Regional Approach Quantitative Approach Behavioral Approach Radical Approach	20 Marks	15 Hrs

Unit-IV	Conceptual Development and Recent trends in Geography Concept of Areal Differentiation Concept of Region/ Regionalization Concept of Spatial Analysis Models in Geography Quantitate Revolution Remote Sensing and GIS application in Geography.	20 Marks	15 Hrs
---------	---	----------	--------

Suggested Readings:

1. Dixit, R.D. (1999). The Arts and Science of Geography. Integrated Readings, Prentice Hall of India Private Ltd. New Delhi.
2. Dickinson, RE (1969) The Makers of Modern Geography, Hall Book Depo. Bhopal Prentice-Hall of India New Delhi (English and Hindi)
3. Harvey, D. (1969) Explanation in Geography. London, Edward Arnold
4. Adams, Paul Steven Holescher and Karel Till (eds) (2001) Texture of Place Exploring Humanistic Geographies. University of Minnesota Press, Minneapolis.
5. ArildHolf-Hensen (1999) Geography History and Concepts, Sage Publications, London.
6. Suja Edward (1989) Postmodern Geographies verso, London Reprinted 1997 Rawat Publication, Jaipur and New Delhi
7. KapurAnu (ed.) (2001): Indian Geography - Voice of Concern Concept Publishing Company New Delhi.
8. Peet, Richard (1998) Modern Geographical Thought. Blackwell, Oxford.
9. Braithwaite EB (1960) Scientific Explanation. Harper Torch Books, New York.
10. Bunge, W (1979) Fred K Shaeffer and the Science of Geography, Annals. Association of American Geographers, 69, 128-32.

GgET-207 POLITICAL GEOGRAPHY (Elective)

Marks: 100 (80+20)

Credits: 04

Periods: 60 hours

Semester Examination =80 Marks

Time: 3 hours

Internal Assessment =20Marks

Course Objective :

- Understand the spatial organization of political power and its influence on territorial boundaries.
- Analyze geopolitical strategies and their impact on international relations and conflicts.
- Evaluate the nature and implications of political boundaries and border disputes.
- Assess the influence of political geography on regional development and resource distribution.

Learning Outcomes:

- Develop a comprehensive understanding of the spatial distribution of political power.
- Critically analyze the geopolitical strategies of nations and their global impacts.
- Evaluate the significance and challenges of political boundaries and border disputes.
- Assess the role of political geography in shaping regional development policies in India.

Unit-I	Definition, Nature and Scope of Political Geography, Element of Political Geography, Political Geography and Geopolitics, Political geography and its relation with others Social Sciences, Political Geography and its application.	20 Marks	15 Hrs
Unit-II	Concept of State Centrifugal and Centripetal forces in the state Factor affecting the state Concept of nation Difference between state and nation.	20 Marks	15 Hrs
Unit-III	Origin and development of Geopolitics Mackinder's Heartland Theory Spykman Rimland Theory Geostrategic importance of Indian Ocean.	20 Marks	15 Hrs

Unit-IV	Definition ,Concept and Development of Boundaries, Concept of Frontiers. Boundaries functions, Boundaries and world international relations. Differences between Frontiers and Boundaries Classifications of International Boundaries Boundaries of India : Characteristics and Problems.	20 Marks	15 Hrs

Suggested Readings:

1. Adhikari S., 1997: Political Geography, Rawat Pub. Jaipur.
2. Cohen S.B., 1973: Geography and Politics in divided world. Oxford, New York.
3. Dixit R.D., 1982: Political Geography. Tata McGraw Hill, New Delhi.
4. Dwivedi R.L., 1996: Political Geography. Chaitanya Prakashan , Allhabad.
5. Moor R., 1981: Modern Political Geography. McMillan, London.
6. Pounds N.G., 1972: Political Geography. McGraw Hill, London.
7. Taylor P., 1998: Political Geography, Prentice Hall

GgEP-208 PRACTICAL : QUANTITATIVE TECHNIQUES IN GEOGRAPHY

(Common practical for Elective Papers)

Semester Examination =40 Marks

Credits: 02

Periods: 60 hours

Internal Assessment =10 Marks

Course Objectives.

4. To develop "statistical literacy," a working understanding of statistics that can help in critically evaluating data-driven results in the discipline of geography.
5. To obtain a rich set of statistical tools for data analysis, with an understanding of the how to choose appropriate techniques.
6. To enable you to confidently and carefully interpret the results of data analyses and clearly communicate those results.

To provide practical experience in using real sets of data addressing meaningful research questions

Learning Outcomes.

1. To understand correlation and regression among spatio- temporal data
2. To learn what is spatial analysis.
3. For measurement level of spatial data.
4. To measures probability
5. To know techniques for analysis of data in research.
6. For exploratory data analysis.

Unit-I	Introduction to Quantitative techniques and Probability distribution Introduction to Quantitative techniques and its use in Geography Probability- Introduction Normal Probability Poisson Probability	20 Marks 30 Hrs
Unit-II	Hypothesis Testing Chi Square test Student's t Test The Wilcoxon test for paired samples Snedecor's variance ratio test (F Test) ANOVA- One Way ANOVA- Two Way	20 Marks 30 Hrs
	Practical Record – A practical record comprising one exercise each on the above topics should be prepared Viva Voce - Practical Examination – At the end of the term practical	05 05

Plan for Practical Examination

Unit- I	Quantitative techniques use	07 Marks
	Probability	07 Marks
Unit- II	Hypothesis Testing (Any Two)	16 Marks

	Practical Record	05 Marks
	Viva Voce -	05 Marks
	Internal Assessment	10 Marks

Suggested Readings

1. Gupta, C.B.(1978): An introduction to Statistical Methods, Vikas Pub. House, New Delhi.
2. Elhance, D.N. (1972): Fundamentals of Statistics, Kitab Mahal, Allahabad.
3. Burt, J.E., Barber, G.M., and Rigby, D.L. (2009): Elementary Statistics for Geographers (3rd Ed.), The Guilford Press.
4. King, L.J. (1991): Statistical Analysis in Geography. Prentice Hall, Englewood Cliff N.J.
5. Cole, J.P. & King, C.A.M. (1968): Quantitative Techniques in Geography. John Wiley & sons Inc.New York.
6. Gregory, S. (1978): Statistical Methods and the Geographer (4th Ed.), Wiley.
7. Hammond, R., and Mc Cullagh, P.S. (1978): Quantitative Techniques in Geography: An Introduction (2nd Ed.), Oxford University Press, USA.
8. Kothari, C.R. (1996): Research Methodology: Methods and Techniques, Vishwas Prakashan, New Delhi.
9. Mahmood, A. (1977): Statistical Methods in Geographical Studies, Rajesh Pub, New Delhi.
10. Mishra, R.P. (1991): Research Methodology in Geography, Concept Publising, New Delhi.

GgC-209 **FIELD WORK IN GEOGRAPHY**

Marks: 100 (80+20)

Credits: 04

Periods: 60 hours

Semester Examination =80 Marks

Time: 3 hours

Internal Assessment =20Marks

Course Objective:

- To introduce the analytical skill of field work.
- To develop the skill of selection of appropriate technique for field study.
- To enable the students to frame different types of questionnaires to conduct a field study
- To develop the analytical interpretation and report writing based upon the data collected during a field study.

Learning Outcomes:

Have expertise in identification of area of study, methodology, quantitative and qualitative analysis, and conclusions to be drawn about the area – fundamental to geographical research.

Teacher should aware following area to students before actual field work.

Unit-I	1.1 Definition of Field and Field work 1.2 Role of Field-work in Research. 1.3 Values and Ethics of Field-work. 1.4 Equipment's and Other Things Require for Field-work. 1.5 Identifying the Study Area (Urban, Rural, Physical, Human, Environment.)	20 Marks	15 Hrs
Unit-II	2.1 Research Questions – Definition. 2.2 Types of Research Questions. (a) Multiple Choice Research Questions. (b) Rank Order Scaling Research Questions. (c) Demographic Research Questions. 2.3 Merits and Demerits of Field Technique. 2.4 Selection of Appropriate Technique. (Observations ,Questionnaires , Interviews) 2.5 Open Ended Questions and Closed Ended Questions. 2.6 Advantages and Disadvantages of Questionnaires. 2.7 Advantages and Disadvantages of Interview	20 Marks	15 Hrs
Unit-III	3.1 Definitions and Purpose of Sampling. 3.2 Techniques of Sampling- (a) Random sampling. (b) Stratified Random sampling. (c) Cluster sampling. (d) Systematic sampling.	20 Marks	15 Hrs
Unit-IV	4.1 Methods of data analysis and representation. 4.2 Design of the project report (a) Title of project. (b) Abstract. (c) Introduction to topic.	20 Marks	15 Hrs

	(d) Review of literature (e) Introduction and selection of study region. (f) Aim and objectives. (g) Methodology. (h) Analysis and subject explanation. (i) Conclusions and suggestions. (j) References / Bibliography.		
--	---	--	--

Plan for Examination

Unit I & II	Short Questions (Any two)	10 Marks
Unit III & IV	Short Questions (Any two)	10 Marks
	Field Work and Report	50 Marks
	Viva-Voce	10 Marks
	Internal Assessment	20 Marks

Note-1:

1. The students shall conduct physical/socio-economic survey in the area as decided by the department (within or out of state) under the supervision of a faculty member (s) of the department.
2. A group of 10 students will prepare a report based on primary and secondary data collected during field work. One teacher and one Non-Teaching staff should be allotted for 10 students batch.
3. The duration of the field work should not exceed ten days.
4. One copy of the report on A-4 size paper should be submitted in Hard binding
5. Field work syllabus is guideline for how to conduct field work .

Suggested Readings:

1. Creswell J., 1994: Research Design: Qualitative and Quantitative Approaches Sage Publications.
2. Dikshit, R. D., 2003. The Art and Science of Geography: Integrated Readings. Prentice-Hall of India, New Delhi.
3. Evans M., 1988: "Participant Observation: The Researcher as Research Tool" in Qualitative Methods in Human Geography, eds. J. Eyles and D. Smith, Polity.
4. Mukherjee, Neela, 1993. Participatory Rural Appraisal: Methodology and Application. Concept Pubs. Co., New Delhi.
5. Mukherjee, Neela, 2002. Participatory Learning and Action: with 100 Field Methods. Concept Pubs. Co., New Delhi
6. Robinson A., 1998: "Thinking Straight and Writing That Way", in Writing Empirical Research Reports: A Basic Guide for Students of the Social and Behavioural Sciences, eds. by F. Pryczak and R. Bruce Pryczak, Publishing: Los Angeles.
7. Special Issue on "Doing Fieldwork" The Geographical Review 91:1-2 (2001).
8. Stoddard R. H., 1982: Field Techniques and Research Methods in Geography, Kendall/Hunt.
9. Wolcott, H. 1995. The Art of Fieldwork, Alta Mira Press, Walnut Creek, CA.

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाजविज्ञान संस्था, नागपूर
संस्थेचे स्नेहसम्मेलन दिनांक १५ व १६ फेब्रुवारी २०२४ रोजी आयोजित केलेले असून
खालील प्रमाणे समित्यांचे गठन करण्यात आलेले आहे. यावर्षी स्नेहसम्मेलन डोम शेड
मध्ये संपन्न होणार आहे.

स्टेज समिती

1. डॉ. कपील सिंघेल (समितिप्रमुख)
2. डॉ. हरिष तापडीया
3. डॉ. देविदास गाडेकर
4. डॉ. संदीप मसराम
5. डॉ. सुधीर मोरे
6. डॉ. उध्दव कांबळे

शिस्तपालन समिती (मुले)

1. डॉ. राहुल बावगे (समितिप्रमुख)
2. डॉ. राजेसाहेब मारडकर
3. डॉ. सोमनाथ बरुरे
4. डॉ. अरुण पवार
5. डॉ. संजय कानींदे
6. डॉ. संभाजी पाटील
7. डॉ. अश्विन जयस्वाल

शिस्तपालन समिती (मुली)

1. डॉ. सुजाता दामके (समितिप्रमुख)
2. डॉ. रिना बावनकुळे
3. डॉ. पल्लवी कर्वे
4. डॉ. स्मिता बैतुले
5. प्रा. कुंदा काळबांडे

अल्पोपहार समिती

1. डॉ. मेघा सावरकर (समितिप्रमुख)
2. डॉ. देविदास गाडेकर

सीएचबी प्राध्यापक सदस्य

1. डॉ. चंद्रकांत बावकुळे
2. प्रा. झुबेर अहमद
3. प्रा. मिलिंद जाभुलकर
4. प्रा. जय देशपांडे
5. प्रा. विशाखा मांगडे
6. डॉ. नागसेन डोंगरे

1. डॉ. जी. आर. खान
2. डॉ. शबा महबुब
3. प्रा. विजेंद्र मेंढे
4. डॉ. हरिश्चंद्र कैताडे
5. प्रा. उमेश भोगे
6. डॉ. सुबोध गोरले

1. प्रा. प्रिया वानखडे
2. प्रा. शुभांगी लामसोगे
3. डॉ. रंजना महाजन
4. प्रा. शहनाज पी. शेख
5. प्रा. रूमाना अंजुम
6. प्रा. रिजवाना अंसारी

1. प्रा. वर्षा डाकरे
2. प्रा. प्रियंका मेश्राम

- 3 प्रा. अजय बोरसे
  - 4 डॉ. बुध्दरत्न लिहितकर
  - 5 डॉ. शफिख पठाण
  - 6 प्रा. गौतम धुळधुळे
  - 7 डॉ. इमरान शेख
  - 8 डॉ. नुसरत मिन्
- गीतगायन समिती**

- 1 डॉ. बुध्दरत्न लिहितकर(समितिप्रमुख)
- 2 डॉ. सुषमा दामोदरे
- 3 डॉ. आशिष शेंडे
4. संगीत विभाग सीएचबी प्राध्यापक

नृत्य समिती

- 1 डॉ. अरुण पवार(समितिप्रमुख)
- 2 डॉ. स्मिता बैतुले
- 3 डॉ. सुधीर मोरे

नाटक समिती

- 1 डॉ. विशाखा कांबळे (समितिप्रमुख)
- 2 डॉ. पल्लवी कर्वे
- 3 गोविंद राठोड

3. डॉ.ओमप्रकाश पंचभाई
4. प्रा. तरन्नुम नाझ
5. प्रा. अबुजर हाशमी
6. प्रा. आनंद सूर्यवंशी
7. प्रा. आनंद गणविर

1. डॉ. उर्मिला राऊत
2. प्रा. कविता खरात
3. प्रा. शंतनू मोटघरे
4. प्रा. रवी उपाध्याय

1. प्रा. तिवारी
2. डॉ. स्नेहलता मूल
3. डॉ. लक्ष्मण गोरे

SPS
6/2/24

स्नेहसम्मेलन समितीप्रमुख
डॉ. साधना शिलेदार

M
सचालक

डॉ. मनोहर कुंभारे
वसंतराव नाईक शासकीय कला व
समाज विज्ञान संस्था, नागपूर

महाराष्ट्र शासन
शिक्षण संचालनालय (उच्च शिक्षण)
महाराष्ट्र राज्य पुणे ४११००१

Web : www.dhepunet.gov.in Email : Budget.dhepunet@nic.in.

फोन नं. ०२० २६१२२११०, २६१३०६३३, २६१०४६३१

फैक्स नं. ०२० २६१२२१५३

क्र.अर्थस-२०२१(०८/२२)जिनिस्/लेखा-२८९६

दि. जानेवारी २०२२.

25 JAN 2022

प्रति,

संचालक,

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाजविज्ञान संस्था,

नागपूर.

विषय - जिल्हा वार्षिक योजना (सर्वसाधारण) अंतर्गत शासकीय महाविद्यालयांचा विकास या
जिल्हास्तरीय योजनेतर्गत उपलब्ध होणाऱ्या निर्धन करवावयाच्या नियोजित कामांच्या
आराखड्यास मंजूरी देणेबाबत.

- संदर्भ - १.शासन निर्णय क्र. जिल्हा वार्षिक योजना २०००/प्र. क्र. ३९/का. १४१४ दि. १६/०२/२००८
२.शासन निर्णय क्र. संकीर्ण २०१५(३२०/१५) मशि - ३ दि. २९/१२/२०१६
३.शासन पत्र क्र. बैठक - २०२१/१६/२१/ मशि - ३ दि. २६/२/२०२१
४.शासनपत्र क्र. अर्थस २०२१/(११९/२१)/ मशि - ३ दि. २०/०१/२०२२.

उपरोक्त विषयाबाबत संदर्भांकित शासनपत्राचे अन्वयाने व्हावे. सन २०२१-२२ मध्ये जिल्हा वार्षिक योजना
अंतर्गत उपलब्ध होणाऱ्या निर्धन खालील प्रमाणे खरेदी / निवडणुकांच्या आराखड्यास संदर्भांकित शासन पत्र क्र.०४
अन्वये मान्यता दिलेली आहे. याबाबतचा तपशील खालीलप्रमाणे.

५२ यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री

Sr No	Name of Work	Estimated Cost
1.	Providing CCTV System and Fiber optic cable to Vrious building in the premies of V. Naik Arts College Nagour	9,31,290
	(Rs.Nine Lakhs Thirty one Thousands Two Hunder Ninety Only)	
	Total	9,31,290

२१ पुरवठा व सामुग्री

अ.क्र	विभागाचे नाव	पुस्तकांची अदाजित रक्कम रु
०१.	संस्कृत	९९,६००
०२.	हिंदी पुस्तक व जनरल्स	१,११,३४४
०३.	अर्थशास्त्र पुस्तक व जनरल्स	१,५३,८९३
०४.	इंग्रजी पुस्तक व जनरल्स	१,३०,८२२
०५.	पार्शियन पुस्तक व जनरल्स	१,४०,३६३
०६.	राज्यशास्त्र	१,५५,७२०
०७.	गृहअर्थशास्त्र	१,३२,१०१
०८.	मानसशास्त्र पुस्तक व जनरल्स	१,३२,२३०
०९.	प्राचिन इतिहास पुस्तक व जनरल्स	१,३४,५४०

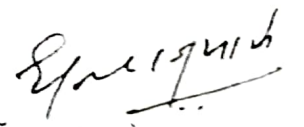

अ.क्र	विभागाचे नाव	पुस्तकांचा अंदाजित रक्कम रु
१०	अंग्रेजीक पुस्तके व जनरल्स	१,००,४००
११	उर्दू पुस्तके व जनरल्स	१,२५,६४१
१२	पाली प्राकृत पुस्तके व जनरल्स	१,२५,४११
१३	इतिहास	१,५२,८००
१४	संगीत पुस्तके व जनरल्स	१,५०,०००
१५	भूगोल	१,५३,०००
१६	तत्वज्ञान पुस्तके व जनरल्स	१,४१,०९४
१७	समाजशास्त्र पुस्तके व जनरल्स	१,३५,०००
१८	मराठी	९४,७२०
(रु. तेवीस लाख अडसष्ट सातशे आठ फक्त)		२३,६८,७०८
एकूण		

उपरोक्त उपकरणे, साधनसामुग्री शैक्षणिक उपक्रमाशी संबंधित आहेत. शासनपत्र क्र. अर्थस २०२४/(११९/२१)/मशि -३ दि.२०/१/२०२२, अन्वये प्रस्तुत खरेदीस शासनाने मान्यता दिलेली आहे. अनुषंगाने प्रस्तावित खरेदी जिल्हा नियोजन समिती नागपूर यांनी सन २०२२-२३ साठी मंजूर केलेल्या तरतुदीमधून करण्यास तांत्रिक मान्यता देण्यात येत आहे.

जिल्हा नियोजन समिती यांनी उपलब्ध करून दिलेल्या तरतुदीमधून बांधकामे करताना, सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडील बांधकामाचा आराखडा व अंदाजपत्रकानुसार करण्यात यावे. तसेच प्रस्तावित करण्यात आलेली खरेदी शासन निर्णय उद्योग उर्जा व कामगार विभाग क्र.भांखस २०१४/प्र.क्र.८२ भाग III उद्योग-४ दि.०१/१२/२०१६ तसेच शासन निर्णय क्र.संकोर्ण-२०१६/प्र.क्र.२१५/उद्योग-४ दि.२४/८/२०१७ मध्ये विहित केलेल्या कार्यपद्धतीनुसारच खरेदी करण्यात यावी.

यावरील खर्च जिल्हा नियोजन समिती नागपूर यांनी दिलेल्या लेखाशीर्षाखाली करण्यात येवून त्यांनी याबाबत वेळोवेळी दिलेल्या विविध सूचनांचे पालन करण्यात यावे. तसेच याबाबत खर्चाचा अहवाल देयक पारित झाल्यानंतर संचालनालयास तात्काळ सादर करण्यात यावा.

 (डॉ. धनराज नाने)
 शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण)
 महाराष्ट्र राज्य पुणे -१

प्रत,

१. मा. प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग मंत्रालय विस्तार भवन मुंबई ३२ यांना महितोस्तव सादर
२. मा.जिल्हाधिकारी व सदस्य सचिव जिल्हा नियोजन समिती नागपूर यांना माहिती व योग्य त्या कार्यवहोस्तव.
३. जिल्हा कोषागार अधिकारी नागपूर.

अ.क्र.	खर्चांचा वाव	अंदाजित किंमत रु.
५	पार्श्विक पुस्तक व जनरल्स	१,४०,३६३/-
६	राज्यशास्त्र	१,५५,७२०/-
७	गृह अर्थशास्त्र	१,३२,१०१/-
८	मानसशास्त्र पुस्तक व जनरल्स	१,३२,२३०/-
९	प्राचीन इतिहास पुस्तक व जनरल्स	१,३४,५४०/-
१०	अर्थशास्त्र पुस्तक व जनरल्स	१,००,४२९/-
११	उद्ग पुस्तक व जनरल्स	१,२५,६४१/-
१२	पाली पाकृत पुस्तक व जनरल्स	१,२५,४११/-
१३	इतिहास	१,५२,८००/-
१४	संगीत पुस्तक व जनरल्स	१,५०,०००/-
१५	भूगोल	१,५३,०००/-
१६	तत्त्वज्ञान पुस्तक व जनरल्स	१,४१,०९४/-
१७	समाजशास्त्र पुस्तक व जनरल्स	१,३५,०००/-
१८	मराठी	९४,७२७/-
	एकूण	२३,६८,७०८/-

२०८५

(ह.पं.वाविस्कर)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

सहसंचालक, उच्च शिक्षण, नागपूर विभाग, नागपूर.

यांना कळविण्यात येते की, त्यांनी खर्चाचा नियमित आढावा घेऊन यामध्ये कोणतीही अनियमितता होणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

प्रत.

संचालक, वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाजविज्ञान संस्था, नागपूर.

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाजविज्ञान संस्था, नागपूर

पं. नेहरू मार्ग, विधान भवन चौक, नागपूर ४४११११

दुष्पत्ती क्रमांक ११७९२ २५/०५/२०२२

पं. क. वसंतराव नाईक संस्थेचे

10

२०२२

E-mail: director@vsnail.com

दिनांक: २२/०५/२०२२

ग्रंथालय विभाग

प्रति,

मा.संचालक,

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाजविज्ञान संस्था, नागपूर.

विषय: ग्रंथालय समीती सभा बाबत.

महोदय,

वरील विषयाच्या अनुषंगाने सविनय सादर करण्यात येते की, ग्रंथालय समीतीची सभा दि.०२.०३.२०२२ रोजी, ग्रंथालयाच्या ग्रंथपाल कक्षात दुपारी १२.३० वा. घेण्यात आली. या सभेचे इतिवृत्त आपल्या माहीतीकरिता कार्यालयास सादर करण्यात येत आहे.

ग्रंथपाल (प्रभारी)

वसंतराव नाईक शासकीय कला
व समाजविज्ञान संस्था, नागपूर

सहपत्र: सभेच्या इतिवृत्ताची छायांकित प्रत.

सभे चे इतिवृत

दि. 11/3/2022 च्या सुचनेनुसार आज दि. 21/3/2022 रोजी दु. 12.30 वाजता गुंमालयातील, गुंमपाल कक्षात दु. 12.30 वाजता गुंमालयक सभेची ची सभा घेण्यात आली.

या सभे मध्ये सभा सुचने मध्ये नमूद केल्या पुढाणे, खालील विषयावर सविस्तर चर्चा करण्यात आली.

- 1) DPDC अर्जगत विभाग निहाय गुंम स्वदेदी
- 2) विभाग निहाय फर्मल आजीवन सदस्य नोंदणी
- 3) गुंम व्यवस्थापन करिता आवश्यक फॉर्म्यर
- 4) डेन वेळेवर आक्षेप होणारे विषय

प्रथम दि. 15/2/2022 व दि. 25/2/2022 रोजी सा. संचालकांच्या अध्याल या खाली घेण्यात आलेल्या सभे मध्ये वरिल विषयाच्या अनुषंगाने झालेल्या चर्चे ची माहिती, गुंमपाल (प्रभारी) यांनी गुंमालय सभेला ला करून दिली. सदस्यिनी मध्ये कार्यालय कक्ष या स्वदेदी बाबत गुंमालयाला कसल्या प्रकारची लेखी आदेश प्राप्त झालेले नाही याची माहिती सभेला ला देण्यात आली.

या नंतर वरिल माहिती वर सभेतील सर्व सदस्यांनी सविस्तर विचार मंथन करून खालील पुढाणे ठराव घेण्यात आले.

ठराव क्र. 1 - DPDC अर्जगत मंजूर गिद्यतुल गुंम स्वदेदी करताना संरंभेतील सर्व विभागाच्या विभाग प्रमुखानी सिफारस केलेली गुंम आदेशातील गुंम माला संचालकांची मान्यता देऊन त्यानुसारच फुवळादारा कक्ष गुंम स्वदेदी फुवळाया स्वीकार करवी. ठासे ठरले.

ठराव क्र. २ - विभाग गिटास दर्जनाची यादी प्रत्येक विभागाच्या वृत्त मासिकमात आली होती. त्यानुसार प्राप्त विभाग दर्जना स्वरेदी करिता कार्यालयास सिफारस करण्याचे ठरले.

ठराव क्र. ३ - ग्रंथ स्वरेदीच्या सधर्माचा महत्वाचा भाग कपाटाचा असल्याने व सध. रिताची मदत देणारे नाविन ग्रंथाच्या व्यवस्था पत्रा साठी एक ही कपाट उपलब्ध नसल्याने कपटी कपटी गवाणी ग्रंथाच्या प्रगोषात कार्यालया वर करजात यावी असे ठरले.

ठराव क्र. ४ - ग्रंथाच्या वाढते स्वरूपे गुप्तार विचार केला तर सध. रिताची मदत ग्रंथाच्या इमारत आधारी पत्रा असल्याने त्याचे विस्तारी करव करण्याची मागणी कार्यालया वर करवी असे ठरले.

वरिल सर्व ठराव सभे मध्ये सर्व उपस्थित उपस्थित सदस्यांच्या एक मताने घेण्यात आले आहे करिता वरिल सर्व ठराव मंजूर करण्यात आले या सभे करिता ग्रंथालय समितीचे स्वागतील सदस्य उपस्थित होते.

०१) डॉ. राजेवाहेब मारडकर

०२) डॉ. छया जं परिकुं -

०३) डॉ. प्रमिला कुजरा -

०४) डॉ. देविदास गोडेकर -

०५) स्मिता वैतुले

०६) प्रीमती कुंदा काळवीडे -

०७) डॉ. मंदा वि. पाटील -

[Signature]
०२/०३/२०२२

[Signature]
२-३-२०२२

[Signature]
३-३-२०२२

[Signature]
०२/०३/२०२२

[Signature]
०२/०३/२०२२

महाराष्ट्र शासन

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाजविज्ञान संस्था नागपूर

संविधान चौक, पंडित जवाहरलाल नेहरू मार्ग, सिव्हील लाईन्स, नागपूर

फो.न. ०७१२-२५६५६५८

फॅक्स क्र. ०७१२-२५३२८८

www.vngiassnagpur.org

email: director-vngiass@gov.in

वनाशाकवसविसं/ग्रंथखरेदी/जिनिस/ १८४/२०२२

दिनांक : ४. ०३-२०२२

कार्यालयीन आदेश

प्रति,

पिंपळापूरे बूक डिस्ट्रिब्यूटर्स

राममंदीर गल्ली, टिळक पुतळा, महाल,

नागपूर - ३२

मो. न. ९४२२९०५४७३

विषय : संस्थेला सत्र २०२१-२२ मध्ये जिल्हा नियोजन समिती मार्फत प्राप्त अनुदानातून ग्रंथ खरेदी करण्याबाबत

संदर्भ : १) वनाशाकवसविसं/जिनिस/भांडार/१०८/२०२२ दिनांक : ११-०२-२०२२

२) आपली निविदा क्र २६७ दिनांक : १८-२-२०२२

आपणास या आदेशाद्वारे कळविण्यात येते की, दिनांक २५-०२-२०२२ व ०३-०३-२०२२ ला ग्रंथालय सल्लागार समिती आणि स्थानिक खरेदी समितीची सभा झाली. या सभेमध्ये, संस्थेला सत्र २०२१-२२ मध्ये जिल्हा नियोजन समिती मार्फत प्राप्त अनुदानातून खालील विषयांची, ग्रंथ, संदर्भग्रंथ, व पुस्तके खरेदी करण्याचा ठराव पारित झाला. विभागप्रमुखांकडून प्राप्त संबंधित विषयाच्या शिफारस यादीतील ग्रंथासाठी, आपण दिलेल्या निविदेत नमूद केल्याप्रमाणे २५ % सूट देवून खालील अटी व शर्तीच्या अधीन राहून, संस्थेच्या ग्रंथालयाला पुस्तकांचा पुरवठा करण्याकरीता सदर आदेश निर्गमित करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	विषय	ग्रंथ खरेदी रक्कम	सूट % मध्ये	सूट रक्कम	ग्रंथ खरेदी रक्कम + सूट रक्कम	ग्रंथ खरेदीची सुट वजा रक्कम (सर्व करासहित)
१	इंग्रजी	१,०४,६५७.६/-	२५%	२६१६४.४/-	१,३०,८२२	१,०४,६५७.६/-
२	मराठी	९४,७२०/-	२५%	२३६८०/-	१,१८,४००/-	९४,७२०/-
३	संस्कृत	९९,६००/-	२५%	२४९००/-	१,२४,५००/-	९९,६००/-
४	इतिहास	१,५२,८००/-	२५%	३८२००/-	१,९१,०००/-	१,५२,८००/-
५	अर्थशास्त्र	१,२३,९९४.४/-	२५%	३०,७७८.६/-	१,५३,८९३/-	१,२३,९९४.४/-

वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाजविज्ञान संस्था, नागपूर
ग्रंथालय विभाग

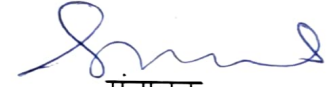
दुरध्वनी क्रमांक ०७९२- २५६५६५८

E-mail:directorvngiass@rediff.com

दि. १८/०४/२०२२

सुचना

शै. सत्र २०२१-२२ मध्ये DPDC अंतर्गत पुस्तक खरेदी करण्यात आलेली आहे. त्यानुसार विषयानिहाय वर्गीकरण करण्याकरिता सर्व विभागप्रमुखांनी विभागातील अन्य सहकारी समवेत दि. १९ ते २९ एप्रिल २०२२ या कालावधित ग्रंथालयात उपस्थित राहून आपण शिफारस केलेल्या यादीनुसार पुस्तके असल्याची खात्री करून घ्यावी व वर्गीकरणाचे कार्य करावे.

संचालक

वसंतराव नाईक शासकीय
कला व समाजविज्ञान संस्था, नागपूर

टीप :- विभागातील सहकाऱ्यासोबत पदव्युत्तरवर्गीचे दोन-तीन
विद्यार्थी मदतीसाठी असावे.